ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

1. MODÜL

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM YAKLAŞIMI

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİMİN KURAMSAL TEMELLERİ

Farklılaştırılmış öğretim, öğretim stratejilerinin çeşitliliği aracılığıyla öğrencilerin çeşitliliğine cevap verme anlamına gelir. Diğer bir deyişle; bireyin öğrenmelerini sağlamak amacıyla öğretim sürecinin boyutlarının her öğrencinin kendi düzeyine uygun öğrenmeye sahip olmasını sağlayacak şekilde düzenlendiği öğretim yaklaşımıdır.

Farklılaştırılmış Öğretim Yaklaşımının Temel Dayanakları	
Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı	Çocuk dünya üzerinde hareket ederek ve dünyaya ilişkin yaptığı kavramsallaştırmaları birbirine bağlayarak öğrenir.
Vygotsky'nin Yakınsal Gelişim Alanı	Yakınsal gelişim alanına atıfta bulunarak öğrenme üzerinde sosyal çevrenin önemine vurgu yapmıştır.
Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı	Her öğrencinin güçlü tarafı vardır. Önemli olan bireyin güçlü zekâ alanını kullanmasıdır.
Bloom Taksonomisi	Hatırlama, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olmak üzere düşünme becerilerine sırasıyla vurgu yapmıştır.
Beyin Temelli Öğretim Araştırmaları	Beynin, paralel bir işlemci ve öğrenmenin fizyolojik bir olgu olduğunu vurgulamıştır.
Öğrenme Stilleri	Her öğrencinin öğrenmesinin farklı öğrenme stiliyle gerçekleşeceği vurgulanmıştır.

Farklılaştırılmış Öğretim Yaklaşımının Temel İlkeleri

- Güçlü bir sınıf topluluğu, grup üyelerinin her biri için öğrenmeyi destekler.
- Nitelikli öğretim programı her sınıfa özeldir.
- Öğrenciler için ulaşılabilir görevler, grup içerisindeki bireysel farklılıkları dengeler.
- Tüm öğrenciler için yüksek öğrenme hedefleri içerir.
- Süreç içerisinde devam eden değerlendirme duyarlı öğretim hakkında bilgi verir.
- Farklılaştırılmış bir sınıfta, öğrencilerin kendi özel ihtiyaçları için tasarlanmış görevler üzerinde benzer bir hazırlık düzeyine sahip akranlarıyla çalışmaları gereken zamanlar vardır.
- Esnek sınıf yönetimi, bir sınıftaki tüm öğrenciler için farklılaştırma ve etkili öğrenme için gerekli yapı ve açıklık dengesini sağlar. (Tomlinson & İmbeau, 2011)

Farklılaştırılmış Öğretim Neden Gerekli

- Farklılaşmayı destekleyen öğretmenler, sınıfta bir iş birliği atmosferi yaratmaya yardımcı olarak zaman ve kaynakları esnek ve yaratıcı bir şekilde kullanabilirler.

- Farklılaştırılmış öğretim, farklılıkları barındıran bir topluluk olarak sınıfı destekler. Tüm öğrencilerin başarılı olabileceği bir ortamın oluşmasına olanak tanır.
- Farklılaştırılmış bir sınıfta öğrenciler birbirlerinden hazırbulunuşluk, ilgi alanları ve öğrenme profillerine göre önemli ölçüde farklılaşırlar.
- Farklılaştırılmış bir sınıfta öğretmen, sınıftaki her öğrencinin öğrenme potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için bu farklılıkları hesaba katmak zorundadır.
- Farklılaştırılmış öğretim, öğretmenin öğrenme ortamındaki farklı öğrenme stillerini destekleyerek ve öğrenci farklılıklarını dikkate alarak öğrenmenin içeriğini ve sürecini planlamasına olanak tanır.
- Öğrencilerinin öğrenme ihtiyaçlarının farkında olan öğretmenler, onların en iyi öğrenecekleri yollar hakkında verimli seçimler yapmalarına yardımcı olur.

Farklılaştırılmış Öğretimin Temel Ögeleri

- Farklılaştırılmış bir sınıfta öğrenciler; geçmiş deneyimleri, kültür, dil,cinsiyet, ilgi alanları vb. bakımından farklılık gösterirler.
- Bu farklılıklar, öğrencilerin öğrenme stillerini ve öğrenme sürecinin çeşitli noktalarında ihtiyaç duyacakları yapı iskelesinin doğasını derinden etkiler.
- Öğretmenlerin her bir öğrenciyi temel içerikle buluşturmak için özel ve sürekli gelişen planlar yapmaları önemlidir.
- Bu noktada öğretime yönelik esnek bir yaklaşım, öğrenci farklılıklarının desteklenmesine yol açar.

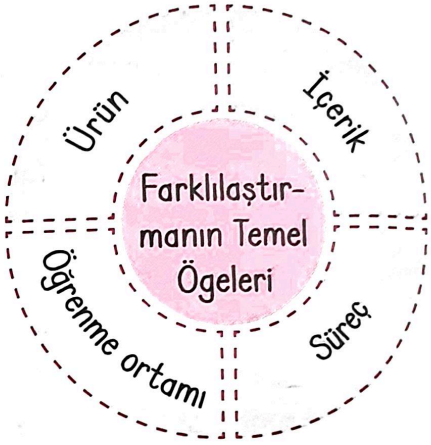

Bireysel Farklılıklarının Üç Alanı

Hazırbulunuşluk

Öğrencinin belirli bir öğrenme alanıyla ilgili mevcut bilgi,anlayış ve beceri düzeyini ifade eder. Örnek: İki bilinmeyenli denklemleri öğrenecek bireyin bir bilinmeyenli denklemlerin çözümünü biliyor olması.

İlgi

Bireyin kendisi için önemli olduğunu düşündüğü bir konuya odaklanmasına neden olan bir duyguyu ifade eder. Örnek: Kitap okumayı sevme, resim yapma.

Öğrenme Profilleri

Bireyin nasıl öğrendiği ile ilgilidir ve zekâ tercihleri, cinsiyet, kültür veya öğrenme stilleri gibi unsurlardan etkilenir. Koşullara veya bağlama bağlı olarak bireysel öğrenme tercihleri değişkenlik gösterebilir. (Tomlinson, 1999; Tomlinson & Imbeau, 2011).

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİMDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

İstasyonlar

Öğrencilerin eş zamanlı olarak çeşitli öğrenme aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri merkezlerdir. Bir konunun farklı alt bölümleri farklı istasyonlarda hazırlanır. İstasyonlar, aynı ortamdadır. Öğrenciler farklı hazırbulunuşluk düzeylerine göre farklı öğrenme görevi ve aktivitesine yönlendirilir.

Merkezler

Merkezler aynı ortamda yer alır. Fakat merkezlerde aynı konunun farklı yollarla öğrenilmesi amaçlanır. Bu da istasyondan ayrılan yönüdür. Pratikte, ilgi ve öğrenme olmak üzere iki merkez türü kullanılmaktadır. Öğrenme merkezleri, öğrenciye bir konuyu öğretmek ve öğrenilmiş bir konunun pekiştirilmesini sağlamak amacıyla sınıfların bir köşesinde hazırlanan etkinlik ve malzemelerin oldukları yerlerdir. Merkezler; deney merkezi, eğitsel oyun hazırlama merkezi ve soruşturma merkezi olmak üzere üçe ayrılır.

Öğrenme Ajandaları

Her öğrenci için farklı görevlerin verildiği bir uygulamadır. Bu uygulamada her öğrencinin bir ajandası bulunur. Öğretmen, öğrencilerin ajandalarına çoğunlukla iki haftada tamamlanacak görevler yazar. Öğrenciler bu görevleri sınıfta kendilerine ajanda etkinliği için verilen zamanda tamamlar. Bu stratejinin amacı derse destek olmaktır.

Karmaşık Öğretim

Karmaşık öğretim, birçok özellik açısından birbirinden farklı öğrencilerin grupları için geliştirilmiştir. Her türlü zekâ, malzeme, stil, içerik vb. özelliklerden faydalanan küçük grup uygulamasıdır. Bu uygulama ile öğrenciler birbirlerinin olumlu yönlerinin farkına varmış olur.

Yörünge Çalışmaları

Yörünge uygulaması, proje yönteminin bireysel uygulanan şekli olarak tanımlanır. Yörünge ismi, hazırlanan projelerin işlenen konunun yörüngesi etrafından seçilmesinden gelir. Yörünge çalışmaları derse destek amacıyla kullanılabilir.

Giriş Noktaları

Giriş noktaları, üstbilişsel öğrenme kuramlarına dayanmaktadır. Giriş noktaları stratejisinde öğrencilere aynı anda farklı giriş noktalarından başlama imkânı sunulur. Bu giriş noktaları çoklu zekâ alanlarına göre tasarlanmaktadır. Öğrenci, bir giriş noktasında konuyu okuyarak başlarken bir diğerinde bir film izleyerek veya drama yaparak başlayabilir.

Öğrenme Sözleşmesi

Öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılmalarını artırmak, onlara bağımsız çalışma alışkanlığı kazandırmak ve kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını sağlamak amacıyla kullanılır. Öğrenme sözleşmesi, öğrencilerin hazırbulunuşlukları, ilgileri ve öğrenme profillerine göre öğretmen ve öğrenci arasında yapılan bir anlaşmadır.

Katlı Öğretim

Öğrencilerin hazırbulunuşluk, öğrenme hızları, ilgileri, bilişsel yetenekleri ve öğrenme stillerindeki bireysel farklılaşmanın öğretim ortamında meydana getireceği olumsuzluğu gidermek amacıyla kullanılmaktadır. Katlı öğretimde bu bireysel farklılıklara göre tasarımın içerik, öğretim süreci, öğretim ürünü ve ortam boyutları kademelendirilmektedir. Bu şekilde bir tasarımla, örneğin ön öğrenmesi düşük, orta ve yüksek olan öğrencilerin aynı konuları, kendilerine uygun zorluk seviyesinde öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Grup Araştırmaları

Bu stratejide öğretmen öğrencilere konu seçimi konusunda rehberlik eder ve ilgi alanlarına göre sınıfı gruplara ayırır. Daha sonra araştırmayı planlama, araştırmayı yürütme, bulguları sunma ve sonuçları hem bireysel hem de grup olarak değerlendirmede onlara yardımcı olur. Öğretmenin rolü, araştırma süresince grup üyelerine yol gösterme amacı ile grup üyelerinin araştırma süresince ulaşabilecekleri kaynaklarla ilgili farkındalık kazanmalarını sağlamaktır (Kılınç, 2021, s.87).

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİMDE DEĞERLENDİRME TEKNİKLERİ

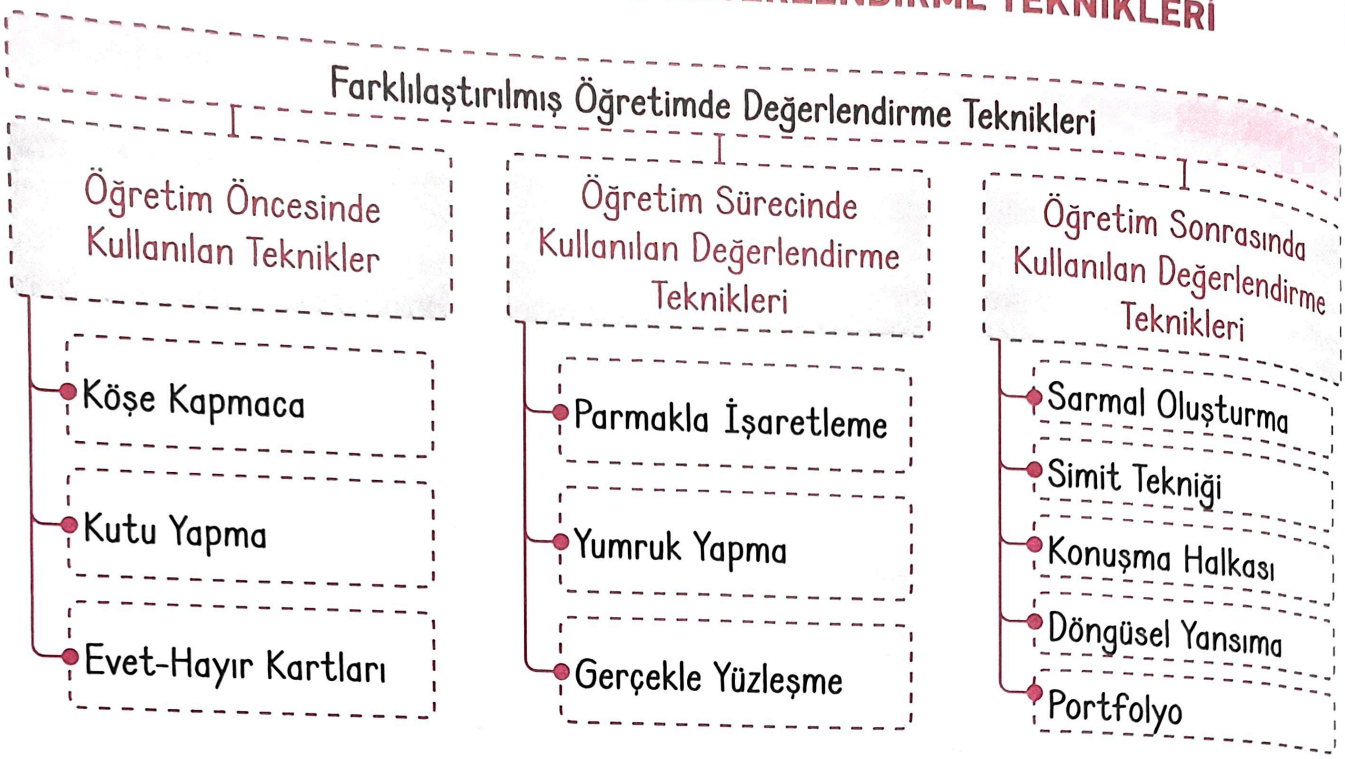

Öğretim Öncesinde Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

Köşe Kapmaca: Tekniğin uygulanmasında ilk olarak sınıfın köşelerine üzerinde "neredeyse hiç", "bazen", "sıklıkla" ve "kesinlikle" ifadeleri yazan kartlar yerleştirilir. Öğrencilerden konu ile ilgili bilgisini ifade eden köşeye gitmesi istenir. Kendi köşesine giden öğrenci, konu hakkında ne bildiğini ve neden bu köşede olduğunu açıklar.

Kutu Yapma: Bu teknikte ilk olarak öğrenci bir kâğıda büyük bir kutu çizer, ardından bu kutunun içine küçük bir kutu çizer. Dıştaki kutuya "Ne biliyorum?" içteki kutuya ise "Ne bilmeliyim?" sorusunu yazar. Sonra da bu sorulara cevap arar.

Evet-Hayır Kartları: Öğrenciler bir kart alarak bu kartın bir yüzüne "evet" diğer yüzüne "hayır" yazarlar. Öğretmen, soru sorduğu zaman bu kartlardan kendi durumlarına uygun olanı kaldırmalarını ister.

Öğretim Sürecinde Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

Parmakla İşaretleme: Öğrencilerin başparmaklarını kullanarak öğrenmenin neresinde olduklarına ilişkin bildirim vermeleri sağlanır. Öğrencilerin konu hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirmeleri amacıyla üç başparmak işaretinden birisini yapmaları istenir.

- Başparmak yukarı doğru olduğunda, konu hakkında çok şey biliyorum,
- Başparmak yana doğru olduğunda, konu hakkında biraz bilgim var,
- Başparmak aşağıya doğru olduğunda, konu hakkında çok az bilgim var anlamındadır.

Yumruk Yapma: Bu teknik bir öz değerlendirme tekniği olarak kullanılabilir. Öğrenciler, öğrenmelerini derecelendirmek için bir elinin parmaklarını kullanarak birden beşe kadar sıralar. Konuyu bilme derecesine göre öğrencinin parmak sayısını artırması istenir. Bu uygulama için ilk olarak öğrencinin "Bu konuyu ne derece iyi biliyorum?" sorusunu kendi kendine sorması istenir. Sonra parmak kaldırılır.

- Beş parmak açık olduğunda: Birisine açıklayabilecek kadar iyi biliyorum.
- Dört parmak açık olduğunda: Yalnız başıma yapabilecek kadar biliyorum.
- Üç parmak açık olduğunda: Biraz yardıma ihtiyacım var.
- İki parmak açık olduğunda: Daha fazla pratik yapmaya ihtiyacım var.
- Bir parmak açık olduğunda: Henüz öğrenmenin başındayım, anlamına gelmektedir.

Gerçekle Yüzleşme: Bu teknikte öğrencilerden konuyla ilgili bilgi seviyelerini duygularıyla cevaplamaları istenir. Öğrencilere 3 adet kart dağıtılır. Bu kartlara mutlu, sakin ve üzüntülü üç adet yüz resmi çizilir. Öğrenciler konuya yönelik duygularla cevaplanabilecek durumlarda ellerindeki bireysel kartlarda yer alan mutlu, ciddi ve üzgün yüz ifadelerinden birini seçerek havaya kaldırırlar. Böylece öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra duygularını ifade etmelerine olanak tanınır.

Öğretim Sonrasında Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

Sarmal Oluşturma: Öğrencilere o günün öğrenme konusuna yönelik çeşitli sorular yöneltilir. Sorulan soruların cevaplarını öğrencilerin kâğıda yazmaları istenir. Sonrasında, öğrenciler bir daire oluşturur. Dairedeki her öğrenci dönüşümsel olarak söz hakkı alır ve kâğıda yazdıklarını okur.

Simit Tekniği: Öğretmen tahtaya bir simit şekli çizer. Şeklin dış tarafına "öğreniyorum" ve iç tarafına "biliyorum" ifadeleri yazılır. Daha sonra öğrencilerden konu hakkındaki bilgilerini paylaşmaları istenir. Gelen cevaplar simit şeklinin ilgili yerlerine not edilir. Bu teknik farklı bir şekilde de kullanılabilir: Öğrenciler, simit şekli gibi bir iç ve dış daire oluştururlar. Çemberin içindeki öğrenciler, dışarıdaki öğrencilerle eşleşir. Her bir öğrenci bildiklerini paylaşır. Paylaşıma devam etmek için iç daire saat yönünde, dış daire ise saat yönünün tersine hareket eder.

Konuşma Halkası: Bu teknikte öğrencilerden üçer kişilik gruplar oluşturulur. Öğrencilere A, B ve C isimleri verilir. A, belirlenen konu hakkında konuşmaya başlar ve kendisine işaret verilene kadar devam eder. Sonra B, konu hakkında konuşmaya başlar; o da kendisine işaret verilene kadar konuşmaya devam eder. Sonra C, konu hakkında konuşur. Bu şekilde öğrencilerin konu hakkında konuşacak bir şeyleri kalmayıncaya kadar devam edilir. Bu sayede öğrencilerin konu hakkında ne kadar bildikleri ya da öğrendikleri tespit edilmeye çalışılır.

Döngüsel Yansıma: Sınıfın farklı yerlerine üzerine konuların yazılı olduğu kâğıtlar asılır. Öğrenciler küçük gruplara ayrılarak köşelere giderler ve burada bulunan kâğıtlara konu hakkındaki düşüncelerini yazarlar. Gruplar kendilerine verilen işaretle bir sonraki konunun yer aldığı bölüme giderler. Öğretmenin işareti ile gruplar bir sonraki köşeye geçerler. Öğrenciler döngüsel olarak sınıfın köşelerinde hareket etmeye devam eder. Sonrasında gruplar en son bulundukları köşedeki kâğıtları alarak kâğıttaki konu ile ilgili yazılanları sınıfta okurlar ve tartışırlar.

Portfolyo: Portfolyolar, hedeflenen kavram ve becerilerin uygulanması ve anlaşılmasının kanıtını destekleyen ölçütlere dayalı çok özel amaçlarla öğrenci çalışmalarının bir araya getirilmesidir. Portfolyolar katedilen ilerlemeyi gösterebilir, başarının kanıtlarını sunabilir, ölçme ve değerlendirmeyi destekleyebilir ve hangi ek öğrenmelerin gerçekleşmesi gerektiğini gösteren bölümler sunabilir. Öğrenme süreci boyunca devam eden geri bildirim ve yansıtma sürecini kolaylaştırmanın bir yoludur.

E-portfolyo: Öğrencilerin çalışmalarını, projelerini, raporlarını ve hedeflere ulaşma yollarını gösterdiği; diğer belgeleri sergileyebildiği, dijital bir koleksiyondur. Öğrenci kişisel geri bildirimler ve düşüncelerle kendi kendini değerlendirir.

Portfolyo Süreci

İlk Aşama

Ürünlerin toplanması aşamasıdır. Ürünler yılın başından itibaren toplanır. Bunlar ev ödevleri, projeler, yazılı metinler, zihin haritaları, testler, ödevler, videolar, mektuplar, grafik düzenleyiciler, laboratuvar raporları, şiirler, eleştiriler, ses dosyaları ve kitap incelemeleri olabilir.

İkinci Aşama

Ürünlerin seçimidir. Öğrenciler kurallara göre parçaları seçerler. Kriterler şunlar olabilir: gurur duyulan en iyi parça/en iyi ürün, devam etmekte olan bir iş, öğrenci/öğretmen seçimi, en ileri düzey/zorlu ürün ve özel veya özgür seçim.

Üçüncü Aşama

Öğrenciler niçin bu parçanın seçildiğini ve hangi kriterleri sağladığını açıklar. Zamanla öğrenciler son parçadan daha fazla gelişme gösterebilecek veya diğerlerinin yerini alabilecek başka parçalar eklerler. Her ürün mutlaka en iyi eser olmayabilir ancak ileride gelişmeyi gösterecek temel kanıt olarak dâhil edilebilir.

Dördüncü Aşama

Öğrenciler bir dahaki sefer ne yapacaklarına, nelere odaklanacaklarına, neyin iyileştirilmesi gerektiğine ve takdir edileceklerin neler olacağına karar verebilirler. Portfolyo görüşmeleri, öğrencilerin gelişimini başkalarıyla paylaşmanın etkili yollarıdır. Öğrenciler belirledikleri hedefleri ve öğrenmelerini arkadaşlarına ve diğer önemli kişilere açıklarlar.

İçeriğe Erişimi Farklılaştırma Yolları

- Öğrencilerin bireysel farklılığına hitap edecek farklı okuma düzeylerinde metin veya roman kullanma,
- Bilgiyi hem bütünden parçaya hem de parçadan bütüne yaklaşımlarıyla sunma,
- Farklı seviyelerdeki okuma malzemeleri ile çalışan öğrencileri destekleme ve onları cesaretlendirme,
- Bir konu ile ilgili desteğe ihtiyacı olan öğrencilerle aynı konuda ileri düzeyde olan öğrencilere seviyelerine uygun çalışmalar verme,
- İçeriği hazırbulunuşluk düzeylerine göre farklılaştırmanın amacı, öğrencilerden öğrenmeleri istenen temel bilgi ve beceriyi öğrencinin okuma ve anlama kapasitesiyle eşleştirmektir.
- İlgi alanlarına göre farklılaştırmanın amacı, mevcut öğrenci ilgileri üzerine inşa edilen fikirlerin ve öğretim araçlarının programa dâhil edilmesidir.

Etkili Bir Farklılaştırmadan Söz Edilebilmesi İçin Öğrencilerin Öğrenme İhtiyaçlarına Göre Uyarlanmış Bir Öğrenme Ortamının Özellikleri

- Öğretmen, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel ihtiyaçlarına uyum sağlar ve yanıt verir.
- Öğrenciler hem fiziksel hem de duygusal olarak kendilerini güvende hissederler.
- Öğretmen, her öğrencinin doğasında var olan farklılıklara saygı duyar ve onları destekler.
- Bireysel farklılıklar doğal ve olumlu kabul edilir.
- Öğrenciler, öğrenenler olarak birbirlerine saygı duymayı ve birbirlerini desteklemeyi öğrenirler.
- Öğretmen ve öğrenciler, günlük rutinler ve sınıf işleyişi hakkında karar verme sürecine katılırlar.
- Sınıfın fiziksel düzenlemeleri esnektir ve öğrencilerin çeşitli öğrenme seçeneklerine erişimini destekler.

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİMDE ÖĞRETMEN ROLLERİ

Farklılaştırılmış bir sınıfta öğretmenlerin çeşitli şekillerde ve zaman içinde, öğrencilerine hem bireysel olarak hem de bir bütün olarak tutarlı bir şekilde iletmeleri beklenen belirli mesajlar vardır. Bu mesajları Kılınç (2021:96-97) şöyle özetlemektedir:

Davet mesajı: Burada olmanızdan, sizi daha iyi tanıyacak olmaktan çok memnunum ve sınıfa önemli deneyimler ve özellikler getirdiğinizin farkındayım. Burayı sizin için değerli bir öğrenme ortamı yapmak için elimden geleni yapmak istiyorum.

Yatırım mesajı: Bu sınıfta ve dünyada önemli olduğunuzdan, olabildiğince hızlı ve çok büyümenize yardımcı olmak için çok çalışacağım. Başarınız çabanızdan kaynaklanacağı için sizden de çok çalışmanızı isteyeceğim.

Kalıcılık mesajı: Her zaman ilk denemenizde her şeyi doğru yapamayabilirsiniz. Ben de sizin için ve sizinle birlikte başarınızı geliştirecek yaklaşımlar bulmak için çalışacağım. Sizden asla vazgeçmeyeceğim.

Fırsat mesajı: Gençsiniz ve dünyada var olan olasılıkları yeni öğreniyorsunuz. Kendinizi çeşitli ortamlarda, çeşitli rollerde ve çeşitli içeriklerle görmeniz için sizlere fırsatlar sunmak istiyorum. Bu, geleceğe hazırlanmanız ve sizin için var olan olasılıkları görüp heyecanlanmanız için bir fırsattır.

Düşünme mesajı: Sizi dinleyeceğim, sizden öğreneceğim, sizi sınıfımızda çalışırken gözlemleyeceğim, ilerlemenizi inceleyeceğim ve rehberliğinizi isteyeceğim. İşimi ve sizin için nasıl çalıştığımı mümkün olduğunca sık düşüneceğim. Daha bilinçli ve etkili bir öğretmen olabilmek için kendimden bunu bekliyorum. Daha bilinçli ve etkili bir öğrenci olabilmeniz için sizden de aynısını isteyeceğim.

Duygular ve Öğrenme

Korku içerisinde yaşayan öğrenciler öğrenemez. Öncelikli gereksinimi güvenlik olan öğrenciler, öğrenme etkinliğine katılmayabilirler. Stres düzeyi yükseldikçe üst düşünme seviyelerine erişme azalır. Araştırmalar, ödül ve ceza tarzındaki uygulamaların yaratıcılığı engellediğini, içsel motivasyona müdahale ettiğini ve öğrenmeyi öğrenme olasılığını azalttığını göstermektedir. Ödüller ve cezalar, öz güdülenme şansını ve öğrenmeyi bir ödül olarak görmeyi azaltır.

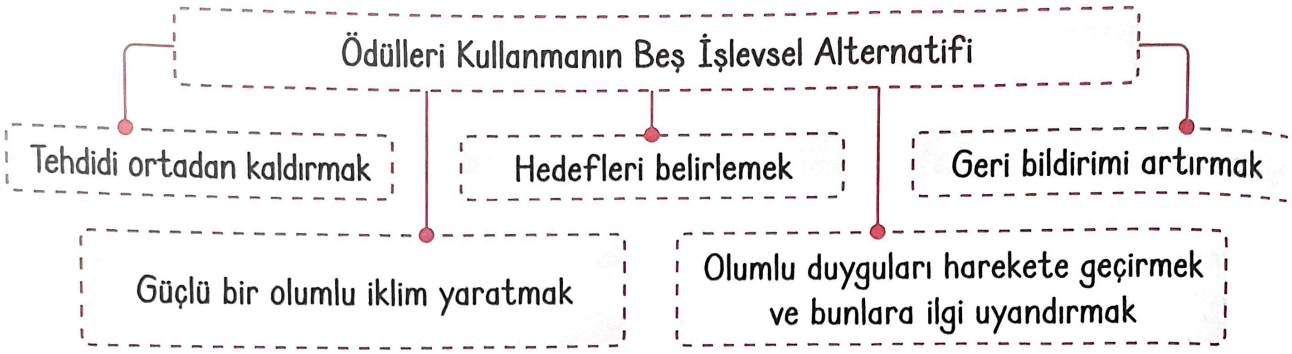

Sınıf İklimi

Sınıflarda iklim ve atmosfer öğrenme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilecekleri ve gelişebilecekleri risksiz bir destekleyici ortam yaratmak için yapabilecekleri her şey değerlendirilmeli ve uygulanmalıdır. Birbirini önemseyen ve destekleyen bir öğrenci topluluğu oluşturmak, farklılaştırılmış bir sınıfta esastır. Birbirlerini tanıyan ve saygı duyan öğrenciler, kendilerine verilen görevler farklı olduğunda farklılıklara karşı daha hoşgörülü olmaktadırlar (Gregory &Chapman, 2020: 25-26).

Farklılaştırılmış Öğretimi Planlama

- İlk olarak dersin kazanımları göz önünde bulundurarak temel standartlar belirlenir.
- İçeriği, bilgi ve becerileri bütüncül bir şekilde kazandıracak şekilde yapılandırılır.
- Öğrencilerin neyi bildikleri ve neleri öğrenmeleri gerektiği belirlenir.
- Öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgi ve beceriler ile bunları kazanmaları için neler gerektiğini belirlenir.
- Öğrencilerin bildiklerini göstermelerine fırsat sağlanır. (Kılıç, 2022:12-14)

PROGRAM TÜRLERİ VE PROGRAM GELİŞTİRME

Eğitimin işlevlerinin gerçekleştirilmesinde eğitim programları önemli bir role sahiptir. Eğitim programı, insan, toplum ve onun bir çıktısı olan kültür ile sürekli ilişki içinde olan dinamik bir nitelik taşır. Toplumun ulaşmak istediği genel hedefler, hükûmet politikaları, birey ve toplumun gereksinimleri ve bu gereksinimlerdeki değişim, buna etki eden bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve benzeri birçok durum eğitim programlarının şekillenmesini etkileyen önemli etmenlerdir.

Eğitim Programının Tanımı

Eğitim programı; bireyde istendik değişmeler oluşturmak için girişilecek her türlü etkinliği içeren tasarımdır. Bireyin okul içi ve okul dışı planlı tüm eğitim etkinliklerini içine alan öğrenme yaşantıları planıdır. Örnek: Eğitim- öğretim faaliyetleri, eğitsel kulüp çalışmaları, sağlık ve rehberlik hizmetleri, gezi, toplantı, belirli gün ve haftalar, spor etkinlikleri vb. her tür eğitsel etkinlikleri kapsar.

PROGRAM TÜRLERİ

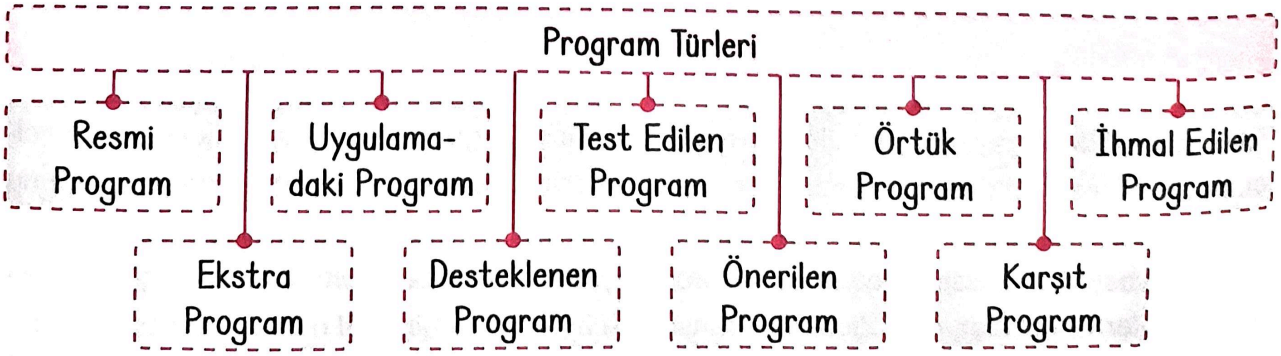

Resmî Program

- Resmî metinlerde açıkça belirtilen biçimde geliştirilen; hedefleri, konuları ve işleniş sırasını; kullanılacak araç gereçleri ve değerlendirmeyi içeren program türüdür. Örnek: MEB'in hazırladığı eğitim programı

Uygulamadaki Program

- Öğretmenin gerçekte ne öğrettiğini, önemini öğrenciye nasıl ilettiğini ve öğrencilerin gerçekte nelerden sorumlu olduklarını kapsayan bir program türüdür. Örnek: Öğretim programı, ders programı

Test Edilen Program

- Öğretmen, eğitim kurumları ve / veya devlet tarafından hazırlanan sınavlarda ölçülen öğrenmeleri kapsayan program türüdür.

Örtük (Gizli) Program

- Gizli, saklanan ve informal program olarak da adlandırılan örtük program, resmî/formal program dışında yazılı ve resmî olmayan, farklı hedeflerin kazanılmasını sağlayan bir program türüdür. Örnek: Okul amblemi, okul forması, okul kuralları, sınıf kuralları, sıra düzeni, sınıf düzeni, öğrenciler arası ilişki, okulun içinde bulunduğu fiziksel ve psikolojik çevre, öğretmenlerin ve yöneticilerin tavrı vb.

İhmal Edilen (Geçersiz) Program

- Resmî programda yer almasına karşılık uygulamaya konmayan, göz ardı edilen, üstünkörü geçilen ya da atlanan programdır. Örnek: Kimya öğretmeninin resmi programda yer almasına rağmen laboratuvar olmadığı için deneysel çalışma gerektiren konuları işlememesi

Ekstra (Fazladan) Program

- Okulun dışında yapılması planlanmış her türlü deneyim, etkinlik bu programın içinde yer almaktadır. Örnek: Spor karşılaşmaları, halk oyunları, sinema, tiyatro, konferanslar, sergiler vb. örnek olarak verilebilir.

Desteklenen Program

- Programın desteklenmesi için sağlanan kaynakları (ders kitabı, ders saati, sınıf sayısı, derse ayrılan süre vb.) içeren bir program türüdür.

Önerilen Program

- Bilim insanları ya da meslek kuruluşlarınca hazırlanan program türüdür.
- Türk Eğitim Derneği tarafından hazırlanarak sunulan "Ulusal Eğitim Programı 2015-2022" önerilen program türüne örnek teşkil etmektedir.

Karşıt Program

- Resmî programın hedeflerinin tam karşıtını savunan kişileri yetiştirmek üzere oluşturulan bir programdır.
- Örtük programdan farklı olarak bu program resmî programa tamamen karşı bir tutum ve eylemi içerir.

PROGRAM GELİŞTİRME SÜRECİ

Program geliştirme; belli bir konuya yönelik eğitimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi, daha iyiye götürülmesi olarak ele alınmaktadır. Her iki tanımda da program geliştirmenin bir süreç olduğu ve bu sürecin de çeşitli aşamalardan oluştuğu görülmektedir.

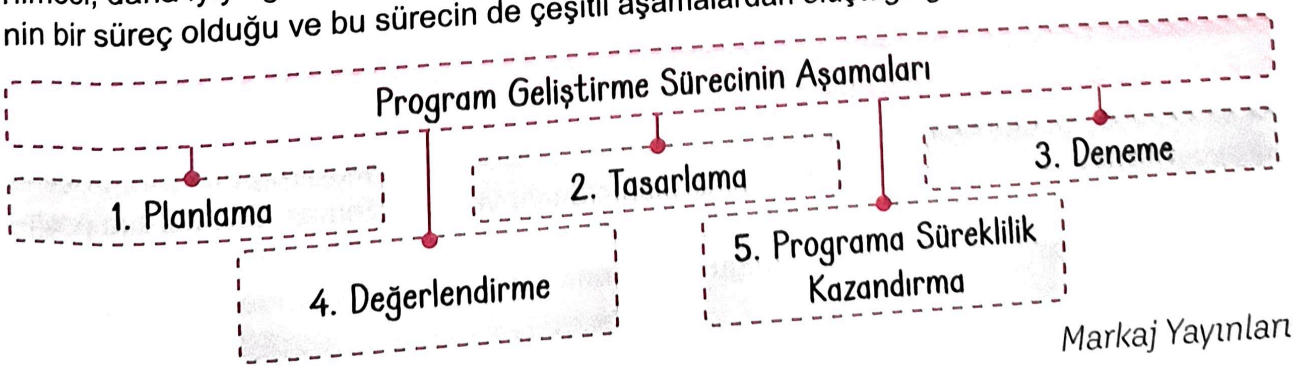

Programın Planlanması

Program geliştirmenin planlama aşamasında öncelikli olarak geliştirme süreçlerinde kimlerin, hangi amaçla yer alması gerektiğine karar verilmelidir.

Programın Planlanmasında Yer Alacak Ekip

- Konu alanı uzmanları
- Programın geliştirilmesine karar veren yetkililer
- Programın tasarımında etkili olan ve kararlara yön veren kişiler
- Konuyu farklı açılardan irdelemeye destek olacak danışmanlar
- Öğretmenler
- Öğrenciler
- Sivil toplum örgütleri

Çalışma ekibi belirlendikten sonra bu çalışmaların ne kadar sürede gerçekleştirileceği, sürecin hangi aşamasında hangi adımların izleneceği, bu sürecin ne kadar sürede tamamlanacağına ilişkin çeşitli kararların alındığı çalışma planının yapılması ve ardından sürecin en kritik aşaması olan, tasarıya temel teşkil edecek biçimde gereksinimlerin belirlenmesi süreci planlanır.

Program Tasarısının Hazırlanması

Tasarının hazırlanması programın ögelerini kapsar. Program ögeleri şunlardır: Amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme.

Tasarı hazırlama sürecinde önemli olan gereksinimlerin iyi analiz edilmesi ve bunun üzerine programın tüm ögelerinin birbirini destekleyecek, temel alınan felsefi görüşü yansıtacak, gelişim özelliklerini dikkate alacak bir biçimde hazırlanmasıdır.

Programın Uygulanması

Tasarlanan eğitim programının uygulamada amaçlarını ne denli gerçekleştirebildiğini belirlemek için bir deneme uygulamasına gereksinim vardır. Hewitt'in (2018) de belirttiği gibi bir eğitim programının pilot uygulamasının yapılmasındaki amaç, gerçekte nasıl göründüğünü anlayabilmektedir.

Programın Değerlendirilmesi

Programın etkililiği hakkında karar verme süreci olarak adlandırılan bu aşama, program geliştirme çalışmalarının sürekliliğinin bir parçasıdır.

Programa Süreklilik Kazandırılması

Program geliştirme, döngüsel bir süreçtir. Değişimin kaçınılmazlığı, gereksinimlerin çeşitlenmesi ve programın dinamik bir yapıya sahip olması; sürekli geliştirilmesinin temel gerekçelerini oluşturmaktır.

PROGRAM DEĞERLENDİRME

Eğitim sisteminde yapılan değerlendirmeler de rastgele alınmış kararlara dayandırılamayacak bir süreçtir. Eğitimde niteliğin artırılmasında, çağın gereklerine uygun programların geliştirilmesi, amaçlara uygun öğretim etkinliklerinin planlanması ve uygulanması son derece önemlidir. Hazırlanan programların, planlanan öğretim etkinliklerinin bu gerekliliğe uygun olup olmadığı ya da ne düzeyde uygun olduğu sorularına ancak değerlendirme sürecinde yanıt aranabilir.

PROGRAM DEĞERLENDİRMENİN AMACI VE İŞLEVİ

Değerlendirme, en genel tanımıyla bir karar verme sürecidir. Programın değerlendirilmesi; durumu belirleme, gözden geçirme, karşılaştırma, gereksinimleri belirleme, amaçlara ulaşılıp ulaşılmadığını saptama gibi önemli işlevleri yerine getirmede kullanılabilecek bir araç olarak düşünülebilir.

Program değerlendirmede de anahtar sözcük "karar verme"dir. Bu karar verme süreci birtakım sorulara yanıt aranmasını gerektirir. Barnes (1992: 177) bu soruları şu şekilde açıklamaktadır:

- Ne değerlendirilecek?
- Niçin ve nasıl değerlendirilecek?
- Kim / kimin için değerlendirilecek?
- Nerede değerlendirilecek?
- Ne zaman değerlendirilecek?

PROGRAM DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Program Değerlendirme Sürecinin Aşamaları

- Planlama
- Uygulama
- Değerlendirme

Planlama: Program değerlendirme çalışmalarının ilk basamağında sistematik bir planlama yer alır. Bilimsel bir sürecin izlendiği bu süreçte; değerlendirme amacına karar verilerek bağlamın tanımlanması, veri toplama yöntemlerine karar verilmesi, ölçme araçlarının hazırlanarak nasıl ve ne şekilde uygulanacağının belirlenmesi gibi (Wiles, 2016; Yüksel ve Sağlam, 2012; Ornstein ve Hunkins, 2009) kararların alınması söz konusudur.

Uygulama: Program değerlendirmenin bu aşamasında, planlama aşamasında alınan kararlar işe koşulur. Uygulama aşamasında hazırlanan veri toplama araçları kullanılarak değerlendirilecek durumun anlaşılmasına yönelik veriler toplanır. Veri toplama araçları, araştırma yöntemi çerçevesinde belirlenir. Bunlar; sınav sonuçları, ölçekler, testler, gözlemler ve görüşmeler olabileceği gibi konuyla ilgili doküman inceleme de olabilir. Bu süreç tamamıyla bilimsel anlayışa dayalı olarak geçekleştirilir. Uygulamanın son aşaması raporlaştırmadır. Elde edilen sonuçların raporlaştırılması değerlendirme sürecinin vazgeçilmez bir aşamasıdır (Wiles, 2016; Yüksel ve Sağlam, 2012).

Değerlendirme: Program değerlendirmenin son aşaması yine değerlendirmedir. Değerlendirmenin değerlendirilmesi aşamasında değerlendirme süreci analiz edilir. Meta değerlendirme olarak da adlandırılan bu süreç, değerlendirmecilerin de öz değerlendirme yapmalarına olanak sağlaması açısından katkı sağlayıcı bir aşamadır.

PROGRAM DEĞERLENDİRME TÜRLERİ

Değerlendirme Biçimine Göre Değerlendirme Türleri

Formal Değerlendirme

Sistematik bir süreci içerir. Bu, değerlendirme için amaçların belirlenmesi; nerede, ne zaman ve kim tarafından yapılacağına karar verilmesi; süreçte kullanılacak tüm veri toplama araçlarının geçerliği ve güvenirliğinin incelenmesi anlamına gelir. Örnek: Zeka testleri, genel yetenek testleri...

İnformal Değerlendirme

Sistematik olmayan bir özellik taşır. Bu, çoğunlukla günlük yaşamda karşılaşılan olaylarda ortaya çıkar ve öznel bir nitelik taşıma durumu söz konusudur. Ancak bu kesinlikle değersiz, geçersiz bir değerlendirme türü olarak da düşünülmemelidir. Örnek: Gözlem, görüşme, kontrol listeleri...

Değerlendirme Amacı Yönünden Değerlendirme Türleri

Biçimlendirici Değerlendirme

Geliştirilen programın özellikle ilk aşamalarında durumun gözden geçirilmesi amacıyla yapılır. Bu değerlendirme sürekli, ayrıntılı ve konuya özgü bilgilendirme sağlar. Örnek: Not verme amacı gütmeyen değerlendirme.

Toplam Değerlendirme

Bu değerlendirme ise programın uygulanmasından sonra yapılan bir değerlendirme türüdür. Bu değerlendirme türü "Eğitim programı başarılı oldu mu?" sorusu üzerinden hareket eder. Bu amaçla bir eğitim programının her bir ögesi ya da bütünü üzerindeki toplam etkisi ile ilgili kanıtlar toplanır.

PROGRAM DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

Hedefe Dayalı Değerlendirme

Bu yaklaşım, programın hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleşen çıktıların değerlendirilmesini temel almaktadır. Burada önceden belirlenen hedefler ile hedeflerin gerçekleşme düzeyini belirleyen ölçme sonuçları karşılaştırılarak durum tanımlanmaya çalışılır. (Aygören ve Er, 2020; Yüksel ve Sağlam, 2012).

Yönetime Dayalı Değerlendirme

Bu yaklaşım, yöneticilere ya da program liderlerine bilgi sunmaya odaklanan bir nitelik taşır. Bu yaklaşım, program değerlendirme sürecinde elde edilen bilgilerin özellikle karar vericiler, müdürler vb. yönetim basamağında yer alan kişilerce daha etkili kullanılabileceğini savunur. (Aygören ve Er, 2020; Yüksel ve Sağlam, 2012).

Uzman Odaklı Değerlendirme

En eski ve en çok kullanılan yaklaşımlardan biridir. Programın niteliğine o program konusundaki uzman ya da uzmanların karar vermesine odaklıdır. Birçok alanda uygulanabilmesi, verimli olması güçlü yönleri arasında yer alır.

Tüketici / Yararlanıcı Odaklı Değerlendirme

Bu yaklaşım eğitim programları, çalıştaylar, hizmet içi eğitimler, eğitim materyalleri gibi ürün ve hizmetler hakkında bilgi toplamakla yükümlü birey ya da bağımsız kuruluşlar tarafından geliştirilen ve desteklenen bir yaklaşımdır. Burada öncelik verilen değerlendiricinin beklentisidir.

Katılımcı Odaklı Değerlendirme

Bu değerlendirme yaklaşımında paydaşların, değerlendirmeye yardım etmek üzere sürece katılması söz konusudur. Örneğin bir programın değerlendirilmesinde öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve / veya ailelerin katılması programın farklı açılarından ele alınmasına katkı sağlar.

KAVRAMLAR VE KAVRAM ÖĞRETİMİ

KAVRAM NEDİR?

Kavram, dünyadaki nesnelerin ortak niteliklerine dayanan, dile özgü bir genelleme, bir soyutlamadır. Örnek: Ağaç, bitki, hayvan...

Kavramların Özellikleri

Öğrenilebilirlik: Kavramlar deneyimler sonucu doğuştan değil sonradan öğrenilir.

Kullanılabilirlik: İsteğe bağlı kullanılmak üzere kavramların farklı çeşitte kullanım alanları vardır.

Açıklık: Kavramlar anlaşılabilir ve anlamları üzerinde ortak bir fikir birliği bulunmalıdır.

Genellik: Kavramlar hiyerarşik olarak organize edilir ve genelden başlayarak daha özel hâle geçer.

Güçlülük: Kavram diğer kavramların anlaşılmasına yardımcı oluyorsa güçlüdür. (Senemoğlu, 2004)

Kavram Geliştirme Süreçleri (Yağbasan, Gülçiçek, 2003)

Genelleme	Ayrım	Tümevarım	Tanımlama	Tümdengelim
Var olan özelliklerden yola çıkarak bir genel ilkeye ulaşma sürecidir. Örnek: Çocuk birçok kuşu gözledikten sonra onların ortak özelliklerinden yola çıkarsa zihninde kuş kavramı oluşur.	Benzemeyen özelliklerin vurgulanmasıdır. Örnek: Turunç, portakal, mandalina gibi meyvelerin ortak niteliklerinden genellemeyle turunçgil kavramına ulaşılır.	Genele ulaşma, çıkarım yapma sürecidir. Örnek: Ayşe henüz yeni doğmuş bir bebektir. O yüzden Ayşe yürüyemez.	Kavramların özelliklerini açıklamadır. Örnek: Penguenleri dışarıda bırakan kuş tanımı dar olduğu için hatalıdır.	Örneklerden yola çıkarak genel hâlin açıklanma sürecidir. Örnek: Balıkların hepsi denizde yaşar. Hamsi bir balıktır. Bu doğrultuda hamsi denizde yaşar.

KAVRAM ÖĞRENMEDE ÖĞRENME KURAM VE YAKLAŞIMLARI

Bilişsel Yaklaşım

Biliş; bilmek, anlamak, algılamak, farkında olmak manalarına gelir. Öğrenmeyi şemalar ile ifade eden Jean Piaget; özümseme, uyumsama ve dengesizlik süreçlerini ifade etmiştir. Bu süreçlerde gelen bilgiler, var olan mevcut yapıya entegre edilir ya da var olan bilişsel yapı yeni bilgilerle değişime uğrar. Gelen bilgi mevcut yapıda bir bilişsel çatışmaya neden olursa bu dengesizlik belirli bir süre devam ettikten sonra nihayete erer.

Yapılandırmacı Yaklaşım

Yapılandırmacılık, bireyin nasıl anladığını ve öğrendiğini açıklayan bir anlayıştır. Bu öğrenme yaklaşımında bireyin buluş yoluyla örnekler üzerinden bir bütüne varmasını Bruner, yapmış olduğu çalışmalarda ifade etmiştir. Bu yaklaşımın tersine, tümdengelim olarak bilinen ve anlamlı sunuş yoluyla öğrenmeyi David Ausubel'in araştırmalarında görmekteyiz.

Kavram yanılgısı: Öğrencilerin anlamada güçlük çektikleri kavramları kendi anlayışlarına göre uygun bir şekilde yorumlamaları ve bilimsel kavramlara bakış açılarının bilim adamları tarafından kabul edilmiş olanlardan farklı olmasıdır. Örnek: Kütle – ağırlık, madde –cisim ve ısı-sıcaklık kavramlarının aynı anlama geldiğini düşünme.

Kavram Yanılgılarının Çeşitli Nedenleri

- Sınıf ve laboratuvarlarda verilen eğitim sürecince yanılgıların yeterince ele alınmaması,
- Analoji gibi öğretim materyallerinin öğretilmesi istenen kavram yerine geçerek genellemelerin yapılması,
- Öğretim materyali olarak ders kitaplarındaki eksik ifadeler,
- Yazılı ve görsel medya
- Günlük hayatta kullanılan dil

Var Olan Yapıdaki Kavramların Değiştirilebilmesi İçin Sağlanması Gereken Koşullar

- Mevcut kavramda hoşnutsuzluk olmalıdır.
- Yeni kavramın anlaşılır olması gereklidir.
- Yeni kavram mantıklı olmalıdır.
- Yeni kavram işe yarar olmalıdır.

Kavram Öğretiminde Ve Kavram Yanılgıları Tespitinde Kullanılan Araçlar

- Kavram haritaları
- Zihin haritaları
- Kavram karikatürleri
- Metaforlar ve analojiler
- İki / üç aşamalı testler

KAVRAM ÖĞRETİMİ

1. Kavram Haritaları

- Joseph D. Novak tarafından Ausubel'in anlamlı öğrenme kuramına dayalı olarak geliştirilmiştir.
- Daha geniş bir kavramın altında toplanan tüm kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri gösteren iki boyutlu şemalara kavram haritaları denir.
- Öğrenciler dinledikleri ya da okudukları bir ders konusunu anlamak için öncelikle o konudaki kavramları belirlemeli ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri anlamaya çalışmalıdır.

Kavram Haritaları Hazırlanırken Dikkat Edilecek Bazı Hususlar

- Tek bir akış diyagramı şeklinde hazırlanmamalıdır.
- Özel isimler kavram değildir, yazılmaz.
- Her kavram bir defa kullanılmalıdır.
- Belli bir grup kavramlar renklendirilebilir.
- Ayırt edilebilirlik sağlar.

Kavram Haritalarının İşlevi

Dersin giriş aşamasında: öğrenilecek konuyu bütün hâlinde görme imkânı sağlar.

Dersin gelişme aşamasında: önceden tanımlanan kavram haritası üzerinde maskelem yöntemiyle kavramların diğer kavramlarla ilişkileri aşama aşama açıklanabilir. Öğretmen v öğrencilerle birlikte dersin işleniş sürecinde birlikte hazırlanılabilir.

Dersin sonuç aşamasında: öğrenilen konuyu özetleyerek bütün hâlinde görme imkânı sa lar. Ev ödevi olarak da verilebilir.

AKRAN ÖĞRETİMİ

Akran, aynı yaşta olan yaşıt anlamına gelir. Akran öğrenmesi; öğrencilerin birbirlerine yardım etmesi, bilgi ve tecrübelerini birbirlerine aktarması biçiminde uygulanan bir öğretim yöntemi olarak tanımlanabilir. Bu yöntemde öğrenciler öğreterek öğrenirler. Gaustad'a göre akran öğrenmesi, daha çok özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için tanımlanan bir grup öğretimi sürecidir.

Akran Öğretiminin Adımları

Kısa Konu Anlatımı	Konunun özet şekilde kısa bir anlatımı yapılır.
Kavram Testi	Öğrencilere konu ile ilgili kavram testi uygulanır.
Öğrenci Oylaması	Öğrenciler her bir soruyu bireysel olarak düşünür ve sonrasında yanıtlar. (İlk tur)
Cevapların Gözden Geçirilmesi	Eğitmen öğrenci yanıtlarını gözden geçirir.
Akran Tartışması	Eğitmen öğrencilerin grup arkadaşları ile birlikte tartışmasına olanak sağlar.
Öğrenci Oylaması	Öğrenciler her bir soruyu bireysel olarak yanıtlar. (İkinci tur)
Cevapların Gözden Geçirilmesi	Eğitmen öğrenci yanıtlarını tekrar gözden geçirir.
Açıklama / Anlatma	Eğitmen öğrencilerle beraber zorluk yaşanılan kısımlar için gerekli açıklamalar/anlatımlar yapar.

Akran öğretimi yönteminin uygulanmasındaki en önemli aşamalardan birisi kavram sorusudu

Kavram Sorusunun Özellikleri

- Sadece sayıların kullanılıp çözüme ulaşıldığı bir soru olmamalıdır.
- Soru çoktan seçmeli ve yeterli sayıda seçenek içermelidir.
- Soru öğrencinin anlayacağı dilde açık net olmalıdır.
- Soru ne çok zor ne de çok kolay olmalı
- Soru tek bir kavram üzerinde olmalıdır

Akran öğretiminin uygulanmasındaki teknik unsurlardan en fazla dikkat çeken durum, öğrelerden gelen yanıtların alınması olayıdır.

Alanyazında En Fazla Kullanılan Yöntemler

El Kaldırma

En kolay ve kısa sürede bir şekilde öğrenci yanıtlarını alıp değerlendirme yapılabilecek yöntemdir. İşaret dili alfabesi unsurları kullanılabilir.

Flaş Kartlar

Öğrencilere farklı renk ve formlarda A, B, C gibi kartlar önceden dağıtılarak yapılabilir.

Tarama formları

Büyük gruplarda tercih edilebilir.

Clickers

Teknolojik bir uygulamadır. Bunun için ayrıca bir uygulama aparatı gerekir. Derste tahta veya herhangi bir perdeye doğrudan cevap oranları yansıtılabilir.

Çevrim İçi Yanıt Sistemleri

Günümüz web 2.0 araçları yardımıyla rahat bir şekilde kullanılabilir.

OKUL DIŞI ÖĞRENME

Öğretim programını temel alan ve sınıf dışındaki alanlarda ve kurumlarda gerçekleşen öğrenme türüne okul dışı öğrenme denir.

Formal Eğitim

- Önceden belirlenmiş eğitim hedefleri doğrultusunda yapılan eğitimdir.
- Belirli bir planı ve programı vardır.
- Olumlu davranış kazandırmak amaçlanır.
- Profesyonel kişilerce eğitim verilir.
- Önceden yeri ve zamanı bellidir.
- Örnek: Okullarda formal eğitim, 4 yıllık eğitim fakültelerinden mezun olan tarafından verilmesi

İnformal Eğitim

- Doğal ortamda kendiliğinden gerçekleşir. Planlı ve programlı değildir.
- Sonucunda olumlu ya da olumsuz davranış kazanılabilir. Öğreticiler profesyonel değildir.
- Belirli bir yeri ve zamanı yoktur.
- Bireyler daha çok model alarak öğrenirler.
- Örnek: Anne ve babası nın çocuğa büyüklerin elini öpmeyi öğretmesi

Non-Formal Eğitim

- Okul dışı kurumlarda gerçekleşir.
- Genellikle önceden planlanmıştır. Yapılandırılmıştır.
- Genellikle gönüllülük esasına dayanır.
- Rehber veya öğretmen liderliğinde gerçekleşir.
- Genellikle öğrenmeler ardışık değildir.
- Örnek: Sivil toplum kuruluşlarında verilen eğitimler, atölye eğitimleri

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

Okul dışı öğrenme faaliyetleri, etkinlik öncesi ve sonrası aşamaları da düşünülerek hazırlanması gereken profesyonel bir süreçtir (Şen, 2019)

1. Etkinlik Öncesi Hazırlıklar

Etkinliklerin uygulanması bir hazırlık gerektirir. Dolayısıyla okul dışı ortama gitmeden önce, gerek su, iaşe gibi organizasyon boyutunda gerekse de öğrencilerin tek tek mi, grupla mı çalışacağı gibi akademik ön hazırlıklar yapılmalıdır.

Etkinlik Uygulamada Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar

- Etkinlik planının hazırlanması: zaman, akış planının planlanması
- Okul yönetimi ve ailelerden izinlerin alınması
- Gidiş-dönüş ulaşımının planlanması
- Gidilecek ortamdaki iletişim kurulacak kişinin belirlenmesi: izin, uygulamanın yapılmasının organizasyonu, ortamdaki materyallerin tespiti
- Öğrencilerin bilgilendirilmesi: gidilecek ortam, kurallar, güvenlik
- Velilerin bilgilendirilmesi
- Öğrencilerin çalışma programının belirlenmesi: çalışmakâğıtları, fotoğraf çekme vs.
- Öğrencilerin gereksinimlerinin dikkate alınması: su, iaşe, tuvalet, engelli öğrenciler

2. Etkinliğin Uygulanması

Uygulamalarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Etkinlik öncesi öğrenciler organizasyon kuralları hakkında bilgilendirilmelidir.
- Gruplar hâlinde çalışılacaksa bunlar belirlenmelidir.
- Etkinliğin belirli anlarında öğrencilerin çalışma kâğıtlarını doldurmaları için onlara zaman verilmelidir.
- Öğrencilere ortamı gezebilecekleri serbest zaman verilmelidir.

3. Etkinlik Sonrası Değerlendirme

Etkinlik sonrası değerlendirme biçimlendirici değerlendirme anlamında, kazanımların ne ölçüde öğrenildiği yoklanmalıdır.

Okul Dışı Öğrenme Faaliyetleri Sonrasında Kullanılabilecek Bazı Ölçme-Değerlendirme Araçları

- Kavram haritaları
- Zihin haritaları
- Etkinlik sonrası değerlendirme
- Metin çözümlemesi
- Bulmacalar
- Gazete/poster/broşür hazırlama
- Fotoğraf sergisi
- Kompozisyon/mektup yazma

EĞİTİMDE ETKİLİ GERİ BİLDİRİM

A. ÖĞRENMENİN DOĞASI

Eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde; öz saygı, tutum, öz güven, öğrenme özerkliği, öğrenme sorumluluğu gibi özellikler, öğrencileri öğrenme sürecinde etken ve aktif kılarak öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarını ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilemektedir.

Öğrenme Sürecinin Belirleyici Unsurları

- Hiçbir şey istek olmadan gerçekleşmez.
- Çocuklar korku ve baskıyla değil kendi çabalarıyla daha etkili öğrenirler.
- Öğrenmenin en önemli itici gücü meraktır. Merakın azalması ile birlikte öğrenme çabası da azalır.
- Öğretim, öğrencilerin bireysel öğrenme özellikleri doğrultusunda farklılaştırılmalı ve zenginleştirilmelidir.
- Öğretmenlerinin en önemli görevi, çocuklara öğrenmeyi sevdirmek, onların öğrenme çabalarını desteklemek ve öğrenme kararlılıklarını sürdürmelerine yardımcı olmaktır.
- Öğretmenler, demokratik bir sınıf ortamında öğrencileri pasif alıcı olmaktan kurtaran yöntemlere öncelik vermelidirler.
- En geniş tabanlı öğrenmeler, yaparak ve yaşayarak ulaşılan öğrenmelerdir.
- Çocukların öz güveni desteklenmelidir. Öz güven okul ekosistemindeki tüm paydaşların o bireye dair izlenimlerinin bir toplamıdır.
- Öğrenme bireyin kendi zihin şemalarını oluşturması, mevcut şemalarını güncellemesi, dış uyarıcılardan gelen bilgiyi anlamlandırması ile gerçekleşir.
- Hatalar öğrenme sürecinin önemli deneyimleridir.
- Geri bildirimlerin öğrenme sürecinde bireyin bilişsel ve duyuşsal özellikleri üzerinde olumlu etkileri vardır.
- Geri bildirim kapsamında öğrencinin öğrenme süreçlerine aktif olarak katılımının teşvik edilmesinin yanı sıra katılımın niteliği de değerlendirilmelidir.

B. ETKİLİ GERİ BİLDİRİM

Geri bildirim; öğrenciye yaptığı bir davranışın sonucu ile ilgili bilgi vermektir.

Öğretmenin öğrenciye sorduğu sorulara aldığı yanıtlarla ilgili onlara bilgi vermesi "doğru", "yanlış", "eksik" gibi yanıtların doğruluk derecesini bildirmesi geribildirimdir.

Etkili Geri Bildirimin Özellikleri

- Ayrıntılı olarak sunulmalıdır.
- Kişiye değil, ürüne yönelik olmalıdır.
- Açık ve anlaşılır olmalıdır.
- Süreç odaklı ve biçimlendirici olmalıdır.
- Bilişsel, üstbilişsel ve duyuşsal özellikleri içermelidir.
- İlerlemeyi ve farkı göstermelidir.
- Sözlü ve yazılı olmalıdır.
- Pozitif unsurları içermeli, pozitif jest ve mimikler geri bildirime eşlik etmelidir.
- Doğrudan yanıta değil, düşündürmeye yönelmelidir.
- Sadece eksikliklere ve yanlışlara yönelmemelidir, aynı zamanda düzeltme de içermelidir.

C. ETKİLİ GERİ BİLDİRİM SÜRECİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI

Uzaktan Eğitim ve Web 2.0 Araçları

Kahoot: Kahoot ile öğrencilere anlık geri bildirim verilebilmektedir. Ağırlıklı olarak hatırlama ve anlama düzeyindeki sorulara yönelik geri bildirim sağlayan sistem, sınırlı geri bildirimler için daha uygundur (doğru, yanlış vb.).

Formative: Formative ile öğrencilere anlık geri bildirim verilebilir, onlar ile etkileşime girilerek yanıtları görülebilir ve ayrıntılı geri bildirimler düzenlenebilir.

Socrative: Socrative'de öğrencilere yönelik çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve kısa cevaplı sorular hazırlanabilir, öğrencilere anında onaylayıcı ya da detaylı geri bildirimler verilebilir.

Edmodo: Edmodo, sanal sınıf uygulaması ile öğretmen ve akran geri bildirimine imkân sağlar. Program arayüzünde video linkleri paylaşılabilir, tartışma forumları açılabilir, öğrencilere ödevler verilebilir, anlık ve gecikmeli geri bildirimler düzenlenebilir. Bununla birlikte öğretmen ve öğrenciler tarafından derslere yönelik sunu materyalleri yüklenebilir ve bu materyallere yönelik geri bildirimler sunulabilir.

Google drive: Google drive üzerinde ortak dokümanlar oluşturulabilir. Her bir öğrenci dokümanlar üzerinde değişiklikler yapabilir ve kendine göre dokümanı düzenleyebilirler. Benzer şekilde öğretmenler de bu dokümanlar üzerinden anlık olarak geri bildirimlerini paylaşabilirler. Google drive yeni dokümanların oluşturulmasına veya tek bir doküman üzerinde öğrenci ve öğretmenlerin ortak çalışma yürütmesine olanak sağlamaktadır.

ÖĞRENME, ÖĞRETİM VE EĞİTİMDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

ÖĞRENME KAVRAMI

- Öğrenme ile bireyin davranışlarında bir değişme meydana gelir.
- Öğrenme ile bireyin davranışında meydana gelen değişme kalıcı ve uzun sürelidir.
- Öğrenme, bireyin öğrenme sürecine aktif katılımı ile gerçekleşir. Öğrenme, bireyin öğrenme sürecinde yaşantı, deneyim kazanması sonucunda oluşur.
- Bireyde öğrenme gerçekleştiğinde öğrenilen bilgilerin başka durumlara aktarılması ya da başka durumlarda transfer edilerek kullanılması mümkündür.
- Bireyin öğrenme ile ortaya koyduğu davranış değişikliklerinin geçici olarak meydana gelmiş yorgunluk, hastalık, ilaç kullanma gibi etkenlere bağlı olmaması gerekir.
- Öğrenme ile ortaya konan davranışın sadece büyüme sonucunda oluşmaması gerekir.

Öğrenmeye ilişkin tüm tanımlamalar ve tanımlamaların ortak özellikleri irdelendiğinde yaygın olarak kabul edilen öğrenme tanımı şu şekildedir:

Öğrenme: Bireyin davranışında ya da bireyin bir davranışı gösterme yeterliliğinde yaşantısı yoluyla meydana gelen kalıcı izli değişimdir.

Refleks

- Organizmanın iradesi dışında gerçekleşen otomatik tepkilerdir.
- Türe özgü değildir. Bir çok türde aynı şekilde görülürler.
- Ani ve basittirler ve birkaç kasın harekete geçmesiyle meydana gelirler.
- Ertelenebilir fakat engellenemezler.
- Uyarıcısı bellidir.

Örnek: Göz bebeğinin fazla ışıkta küçülmesi, hapşırmak, nefes almak, bir çekiç ile dize vurulduğunda ayağın yukarıya kalkması vb. davranışlar refleksif davranışlardır.

İçgüdü

- Doğuştan getirilen ya da potansiyel olarak var olup olgunlaşma sonucunda ortaya çıkan karmaşık davranışlardır.
- Yalnızca belli bir türde ve o türün tüm üyelerinde aynı şekilde görülen davranışlardır. (Türe özgüdür)

Örnek: Kuşların yuva yapması, örümceklerin ağ yapması

Refleks	İçgüdü
Türe özgü değildir.	Türe özgüdür.
Uyaranı bellidir.	Belli bir uyaranı yoktur.
Ertelenebilir, engellenemez.	Ertelenemez, engellenemez.
Basittir	Karmaşıktır.

Yaşantı

İnsan, yaşantıları ile deneyimler elde ederek yeni davranışlar öğrenir. Bireyin yaşantıları ile elde ettikleri sonuçları irdelemesi, bu sonuçlar ışığında yaşamını düzenlemesi ve nasıl davranacağına karar vermesi söz konusudur. Bireylerin yaşantıları ile deneyim kazanmaları, öğrenilen davranışlara yönelik pratiklik edinme bağlamında önemlidir.

Davranış

Bir organizmanın gerçekleştirdiği her türlü etkinliktir. Örnek: Yürümek, koşmak, gülmek, yemek yemek, göz kırpmak, sevmek, korkmak, kalp atışı, bağırsak hareketleri, düşünmek, problem çözmek, nefes almak vb... etkinliklerin her biri birer davranıştır. Doğrudan gözlenebilir davranışlar "açık davranış" olarak adlandırılır. Davranışları genel olarak üç grupta toplamak mümkündür:

Davranış Türleri

Doğuştan Gelen Davranışlar	Geçici Davranışlar	Sonradan Kazanılan Davranışlar ya da Öğrenme Ürünü Olan Davranışlar
İçgüdüsel ve refleksif davranışlardan oluşur. Bu davranışlarımızı öğrenme yoluyla değiştiremeyiz. Örnek: Göz bebeğinin fazla ışıkta küçülmesi ve az ışıkta büyümesi refleksif bir davranıştır ve bunu öğrenme yoluyla değiştiremeyiz.	Alkol, ilaç, yorgunluk, hastalık gibi etkenlerle ortaya çıkan; bu etkiler ortadan kalkınca bir daha görülmeyen geçici davranışlardır. Örnek: Bir çocuğun yüksek ateşi olduğunda gösterdiği davranışlar gibi.	Doğuştan getirilmeyen, öğrenme yoluyla edinilen, sonradan kazanılan davranışlardır. Örnek: Parmak kaldırdığında öğretmenin kendisine söz verdiğini gören öğrenci, başka bir zaman da söz almak istediğinde parmak kaldıracaktır.

Öğrenme ürünü olan istendik davranışlar iki yolla kazanılmaktadır:

Planlı Eğitim Yoluyla Kazanılan Davranışlar

Eğitim kurumlarında, örneğin okullarda bir plan çerçevesinde kazandırılmaya çalışılan istendik nitelikteki davranışlardan oluşur. Bunun yanında bazen de eğitimin hatalı yan ürünü olan istenmeyen davranışlar da oluşabilir.

Gelişigüzel Kültürleme Ürünü Olan Davranışlar

Yaşam içerisinde kendi kendine kazanılan davranışlardır. Bireyin evde, mahallede çevresiyle etkileşimi sonucunda kazandığı davranışları kapsar. Bu davranışlar bazen faydalı ve istendik nitelikte olabilirken bazen de zararlı, istenmeyen davranışlar olabilir.

Öğretme: Bireyin öğrenmesine yardım/destek/rehberlik yapma işi. Öğrenmeye yardım, bilgi aktarımı değildir. Bilgilerin aktarılamamasıdır. Davranışı modelleme, kaynak sağlama, hangi sıra ile nasıl öğrenileceğini gösterme, dönüt verme; hepsi öğretme davranışıdır.

Öğretim: Planlı/amaçlı öğretme çabası/etkinliklerine "öğretim" ismi verilir. Okul öğrenmeleri söz konusu olduğunda öğretim etkinlikleri, öğretim programları doğrultusunda hazırlanır.

Öğretim programları: Öğrencilere kazandırılacak özelliklere ulaşmak için planlanan etkinlikleri içeren yazılı dokümanlara verdiğimiz isimdir.

Öğrenme İçin Temel İlkeler

- Öğrenme hedefe yöneliktir.
- Öğrenme ön bilgi ile yeni bilgi arasında bağ kurmaktır.
- Öğrenme bilginin örgütlenmesidir.
- Öğrenme doğrusal olmayan fazlar hâlinde gerçekleşir.
- Öğrenme gelişimden etkilenir.
- Öğrenme stratejiktir.

ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

ÖĞRENMEYİ DOĞRUDAN ETKİLEYEN FAKTÖRLER

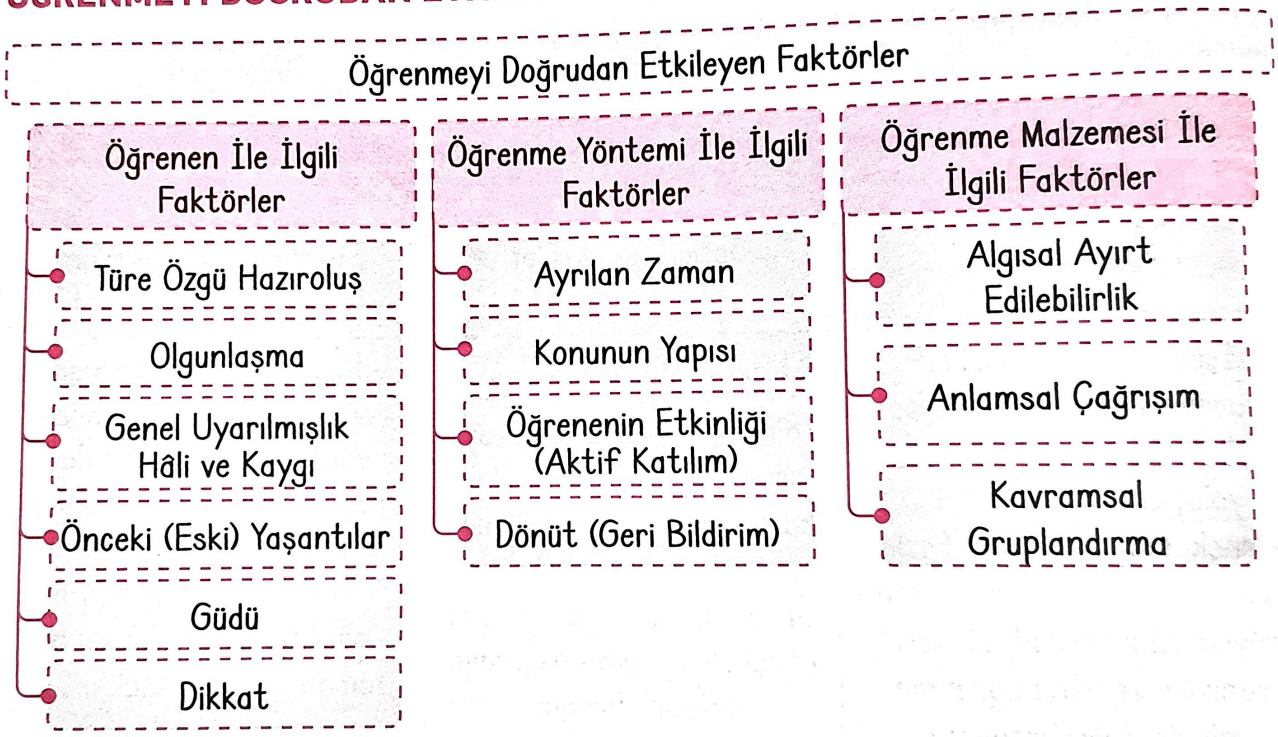

Öğrenen İle İlgili Faktörler

1. Türe Özgü Hazıroluş

Bir organizmanın istenilen davranışı göstermesi için gerekli biyolojik donanıma sahip olması durumuna türe özgü hazıroluş denir. Örnek: Bir köpeğe havaya atılan topu yakalama davranışı öğretilebilirken aynı davranışın bir ineğe öğretilememesi

2. Olgunlaşma

Olgunlaşma, bireyin herhangi bir organının kendinden beklenen görevi yapabilecek düzeye erişmesidir. Diğer bir ifade ile olgunlaşma, organizmanın temelindeki potansiyel güçlerin görev

yapabilecek düzeye ulaşmasını ifade etmektedir. Örnek: Yazı yazabilmek için parmakların ince kaslarının gerekli olgunluğa erişmesi gerekir.

3. Genel Uyarılmışlık Hâli ve Kaygı

Genel uyarılmışlık hâli, organizmanın dışarıdan gelen uyarıcıları alma, işleyebilme kapasite ve becerisini gösterir. Uyarılmışlık düzeyi ile öğrenme arasında bir ilişki vardır. Yani, öğrenmenin meydana gelebilmesi için uyarılmışlığın da belirli bir düzeyde olması gerekir. Örnek: Öğrencinin ders çalışırken istekli olması, masada çalışması, uykusuz, aç ve yorgun olmaması genel uyarılmışlık hâlini olumlu etkiler.

4. Önceki (Eski) Yaşantılar

Öğrenme sürecinde konu ile ilgili deneyimler yeni öğrenmeleri etkiler. Genel olarak yeni öğrenmeler öncekilerin üzerine kurulur.

a. Aktarma (Transfer)

Bireyin önceden öğrendiği bilgiler yeni bilgilerin öğrenilmesini kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir. Bu durumda karşımıza iki türlü aktarım çıkar:

Olumlu Aktarma (Pozitif Transfer): Önceki öğrenmelerin yeni öğrenmeleri kolaylaştırması, desteklemesidir. Örnek: Bisiklet sürmeyi bilen bireyin motosiklet sürmeyi daha kolay öğrenmesi

- İleriye Etkin Kolaylaştırma: Önceki öğrenmenin sonraki öğrenmeyi kolaylaştırması veya hızlandırmasıdır. Örnek: Fotoğraf makinesini kullanan bireyin kamerayla çekim yapmayı daha kolay öğrenmesi
- Geriye Etkin Kolaylaştırma: Sonraki öğrenmenin önceki öğrenmeyi daha ustaca veya daha etkili yapmayı sağlamasıdır. Örnek: Nohut pişiren kadının kuru fasulye yapmayı öğrendikten sonra nohudu daha iyi pişirmesi

Olumsuz Aktarma (Negatif Transfer): Önceki öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri olumsuz etkilemesine ve zorlaştırmasına olumsuz aktarma denir. Örnek: F klavye kullanan birinin Q klavye kullanırken zorlanması

Nötr Aktarma: İki aktarma durumu arasında bir bağlantı olmaması hâlidir. Örnek: Adanalı olan birinin koşu sporunda başarılı olması

b. Ket Vurma (Unutma, Engelleme, Bozma)

Farklı zamanlarda öğrenilmiş bilgilerin hatırlanırken birbirine karıştırılması veya bu bilgilerden birinin diğerini unutturmasıdır.

İleriye Ket Vurma: Önceki bilgilerin yeni öğrenilecek bilgileri karıştırması, engellemesi ve unutturmasıdır. Bu daha çok bilişsel yaklaşımı savunan araştırmacıların kullandığı bir kavramdır. Örnek: Yeni yılın ilk günlerinde tarih atılırken genellikle bir önceki yılın yazılması

Geriye Ket Vurma: Yeni öğrenilen bilgilerin önceki öğrenmeleri karıştırması, hatırlanmasını zorlaştırması ya da unutturması durumudur. Örnek: Bir kişinin boşandıktan sonra kendisine soyadı sorulduğunda yanlışlıkla evliyken kullandığı soyadını söylesi

5. Güdü (Motivasyon)

Güdü, organizmayı harekete sevk eden durum olarak tanımlanabilir. Öğrenmeye açık olmayan, başka bir ifadeyle öğrenmek istemeyen, öğrenciye ne kadar uğraşırsanız uğraşın, öğretebileceğiniz şeyler sınırlıdır.

Güdü Çeşitleri

a. Davranışı Yönlendiren Güdüler

Birincil Güdüler: Doğuştan getirilen v organizmanın yaşamını sürdürmesi iç gerekli olan güdüler bu gruba girer. Örne Açlık, susuzluk, cinsellik gibi

yapabilecek düzeye ulaşmasını ifade etmektedir. Örnek: Yazı yazabilmek için parmakların ince kaslarının gerekli olgunluğa erişmesi gerekir.

3. Genel Uyarılmışlık Hâli ve Kaygı

Genel uyarılmışlık hâli, organizmanın dışarıdan gelen uyarıcıları alma, işleyebilme kapasite ve becerisini gösterir. Uyarılmışlık düzeyi ile öğrenme arasında bir ilişki vardır. Yani, öğrenmenin meydana gelebilmesi için uyarılmışlığın da belirli bir düzeyde olması gerekir. Örnek: Öğrencinin ders çalışırken istekli olması, masada çalışması, uykusuz, aç ve yorgun olmaması genel uyarılmışlık hâlini olumlu etkiler.

4. Önceki (Eski) Yaşantılar

Öğrenme sürecinde konu ile ilgili deneyimler yeni öğrenmeleri etkiler. Genel olarak yeni öğrenmeler öncekilerin üzerine kurulur.

a. Aktarma (Transfer)

Bireyin önceden öğrendiği bilgiler yeni bilgilerin öğrenilmesini kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir. Bu durumda karşımıza iki türlü aktarım çıkar:

Olumlu Aktarma (Pozitif Transfer): Önceki öğrenmelerin yeni öğrenmeleri kolaylaştırması, desteklemesidir. Örnek: Bisiklet sürmeyi bilen bireyin motosiklet sürmeyi daha kolay öğrenmesi

- İleriye Etkin Kolaylaştırma: Önceki öğrenmenin sonraki öğrenmeyi kolaylaştırması veya hızlandırmasıdır. Örnek: Fotoğraf makinesini kullanan bireyin kamerayla çekim yapmayı daha kolay öğrenmesi
- Geriye Etkin Kolaylaştırma: Sonraki öğrenmenin önceki öğrenmeyi daha ustaca veya daha etkili yapmayı sağlamasıdır. Örnek: Nohut pişiren kadının kuru fasulye yapmayı öğrendikten sonra nohudu daha iyi pişirmesi

Olumsuz Aktarma (Negatif Transfer): Önceki öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri olumsuz etkilemesine ve zorlaştırmasına olumsuz aktarma denir. Örnek: F klavye kullanan birinin Q klavye kullanırken zorlanması

Nötr Aktarma: İki aktarma durumu arasında bir bağlantı olmaması hâlidir. Örnek: Adanalı olan birinin koşu sporunda başarılı olması

b. Ket Vurma (Unutma, Engelleme, Bozma)

Farklı zamanlarda öğrenilmiş bilgilerin hatırlanırken birbirine karıştırılması veya bu bilgilerden birinin diğerini unutturmasıdır.

İleriye Ket Vurma: Önceki bilgilerin yeni öğrenilecek bilgileri karıştırması, engellemesi ve unutturmasıdır. Bu daha çok bilişsel yaklaşımı savunan araştırmacıların kullandığı bir kavramdır. Örnek: Yeni yılın ilk günlerinde tarih atılırken genellikle bir önceki yılın yazılması

Geriye Ket Vurma: Yeni öğrenilen bilgilerin önceki öğrenmeleri karıştırması, hatırlanmasını zorlaştırması ya da unutturması durumudur. Örnek: Bir kişinin boşandıktan sonra kendisine soyadı sorulduğunda yanlışlıkla evliyken kullandığı soyadını söylesi

5. Güdü (Motivasyon)

Güdü, organizmayı harekete sevk eden durum olarak tanımlanabilir. Öğrenmeye açık olmayan, başka bir ifadeyle öğrenmek istemeyen, öğrenciye ne kadar uğraşırsanız uğraşın, öğretebileceğiniz şeyler sınırlıdır.

Güdü Çeşitleri

a. Davranışı Yönlendiren Güdüler

Birincil Güdüler: Doğuştan getirilen ve organizmanın yaşamını sürdürmesi için gerekli olan güdüler bu gruba girer. Örnek: Açlık, susuzluk, cinsellik gibi

İkincil Güdüler: Yaşamsal önem taşımayan ama organizmayı davranışa yönlendiren güdülerdir. Örnek: Para, not, statü, gezi gibi sonradan kazanılmış ve sosyal ihtiyaçları karşılayan güdüler bu gruba girer.

Güdünün İşaret Ettiği Kavramlar

- İhtiyaçlar (fizyolojik ve psikolojik sağlık için gerekli olanlar),
- Değerler (bireyin kendisi için faydalı gördüğü ve elde etmeye ve/veya sürdürmeye çalıştıkları),
- Amaçlar veya niyetler (davranışın amacı veya niyetin ne olduğu),
- Duygular (Güdü, bir amaca veya değere ulaşmak için duyulan bir istek olduğundan değerleri ve duyguları bütünleştirir.)

b. Davranışa Kaynaklık Eden Güdüler

İçsel Güdüler: Organizmanın içinden gelip onu davranışa yönlendiren güdülere içsel güdüler denir. Örnek: Başarılı olma, hedeflere ulaşma, sağlıklı yaşama isteği gibi.)

Dışsal Güdüler: Organizmanın bir etkinliği yapmanın faydalı olacağına dışarıdan gelen uyarıcılar sonucunda kanaat getirmesidir. Örnek: Ödül alma, takdir edilme isteği gibi.

6. Dikkat

Bilinçli bir şekilde yapılan bu ayıklama işlemi dikkat olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle dikkat bilincin belirli bir noktada toplanmasıdır.

Dikkat Çeşitleri

İstemli (Seçici) Dikkat: Zihinsel enerjinin bireyin o anki durumuna, ihtiyacına uygun olan uyarıcılara yöneltilmesidir. Örnek: Kalabalık bir ortamda, bir partide arkadaşınızın sesine odaklanmak ve onun söylediklerini algılamak

İstemsiz (Çekilen) Dikkat: Organizmanın ihtiyacı olmamasına karşın, dışsal uyarıcının etkisinin çok yüksek olması nedeniyle zihinsel enerjinin istemsiz şekilde dışsal uyarıcıya yöneltilmesidir. Örnek: Çocukların televizyon izlerken uzun süre dikkatlerinin dağılmaması

Bölünmüş Dikkat: Dikkatin aynı anda birden fazla etkinliğe yöneltilmesidir. Örnek: Derste öğretmeni dinlerken aynı süreçte not alma

Öğrenme Yöntemi İle İlgili Faktörler

1. Ayrılan Zaman

Aralıklı Çalışma: Konuya her hafta veya her gün belirli bir süre ayırarak çalışmaktır.

Toplu Çalışma: Tüm öğrenme malzemesini aynı anda öğrenmeye çalışmaktır.

2. Konunun Yapısı

Her konunun yapısı kendine özgüdür ancak konunun öğrenilmesiyle ilgili yapılabilecek bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin, öğrenme malzemesi parçalara bölünebilir veya toplu bir şekilde ele alınabilir. Konuların yapısal düzenlenmesinde genel kural konunun önce bütün olarak, sonra parçalar hâlinde ve daha sonra tekrar bütün olarak öğrenilmesidir (bütün - parça - bütün).

3. Öğrenenin Etkinliği (Aktif Katılım)

Tahmin edilebileceği gibi, öğrenen ne kadar etkin (faal) olursa öğrenmenin meydana gelme olasılığı da o kadar artmaktadır. Ayrıca en etkili öğrenme, tüm duyu organlarının öğrenme sürecinde aktif olduğu, yaparak yaşayarak öğrenme türüdür.

4. Dönüt (Geri Bildirim)

Geri bildirim; öğrenene, öğrendiklerinin doğru ve yeterli olup olmadığının bildirilmesidir. Öğrencinin gerçekleşen öğrenmenin doğruluğu konusunda bir bilgi edinmemesi motivasyonunu düşürür: öğrenmenin tam anlamıyla gerçekleşme olasılığını azaltır.

Geri Bildirimin (Dönüt) Öğrenen Açısından Yararları

- Ön bilgilerinin doğruluğunu test etmiş olur.
- Aktarmayla yeni yapılandırdığı bilgilerin geçerliğine ilişkin bilgi edinir.
- Konuya ilişkin mevcut anlayışını detaylandırmasına yardımcı olur.
- Yeterliliğine ilişkin bilgi verir.
- İçsel motivasyonu artırır.

Öğrenme Malzemesi İle İlgili Faktörler

1. Algısal Ayırt Edilebilirlik

Öğrenme malzemesinin etrafındaki uyarıcılardan farklılaştırılması, algısal olarak ayırt edilebilir bir şekilde sunulması gerekir. Etrafındaki uyarıcılardan ayırt edilemeyen öğrenme malzemesi, herhangi bir uyarıcı olarak görülür ve daha zor öğrenilir. Bu yüzden öğretmenler önemli konuların altını çizerler, vurgularlar veya bu konuları sınavda soracaklarını söylerler. Örnek: Yeşil elmaların arasındaki bir adet kırmızı elma daha kolay ayırt edilebilir.

2. Anlamsal Çağrışım

Öğrenme malzemesi organizmanın zihninde birtakım çağrışımlara yol açmalıdır. Çağrışıma yol açmayan bilgilerin öğrenilmesi zordur. Örnek: Yazı tahtası, tebeşir, sıra vb. eşyaların bize okulu çağrıştırması.

3. Kavramsal Gruplandırma

Birbirine benzemeyen ve gruplandırılamayan uyarıcılar yerine birbirleriyle gruplandırılabilen uyarıcılar daha kolay öğrenilir. Örnek: Canlıların insanlar, hayvanlar ve bitkiler olarak gruplandırılması.

ÖĞRENMEYİ DOLAYLI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Öğretenle İlgili Faktörler
- Ülkeyle İlgili Faktörler
- Öğretmenin Yaşam Deneyimi
- Öğretmen Yetiştirme Politikaları
- Okulun Yapısı
- Öğrenme Ortamıyla İlgili Faktörler

Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenme faaliyetinin yapıldığı ortamın belirli bir düzeninin olması, günün şartlarına uygun olması ve öğrenen bireyin ihtiyaçlarına cevap verecek donanıma sahip olması gerekir.

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

A. SUNUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM-ANLAMLI ÖĞRENME (AUSUBEL)

- Ausubel tarafından geliştirilen bu strateji okullarda yaygın bir şekilde bilginin aktarılmasında, kavram, ilke ve genellemelerin açıklanmasında kullanılır.
- Ausubel'e göre mekanik öğrenme ve anlamlı öğrenme olmak üzere iki tür öğrenme vardır.

Mekanik Öğrenme: Bilgiler yeniden organize edilmeden doğrudan bellekte kalır. Diğer bir ifadeyle öğrenme bir tür ezberlemedir.

Anlamlı Öğrenme: Birey üst düzeyde genelleme ve soyutlama yapar, yeni öğrendiklerini daha önce öğrendikleriyle ilişkilendirerek özümler. Bu sayede bireyler, önceki öğrenmeleri ile yenileri arasında bağlantı kurarak anlamlı bir bütün oluştururlar.

Bu stratejide bilgiler aşamalılık ilkesine göre düzenlenir (yakından uzağa, somuttan soyuta). Sunuş yoluyla öğretim stratejisi bilgi, kavram ve ilkelerin anlamlı bir şekilde yapılandırılarak bütünden parçaya (tümdengelim) doğru öğrenilmesini sağlar. Böylece öğrenmeler temel kavramlara dayalı olarak gerçekleştirilir.

Sunuş Yoluyla Öğrenme Stratejisinin Temel Özellikleri

- Öğretmen merkezli bir stratejidir.
- Soyut konuların öğretiminde etkilidir.
- Kavram haritalarının en çok kullanıldığı stratejidir.
- Ön öğrenmelerin yeterli olmadığı ve yeni konunun öğretileceği durumlarda kullanılır.
- Çok sayıda örnek kullanılır.
- Öğretim bütünden parçaya doğru gerçekleşir. Tümdengelimci bir yaklaşım vardır.
- Yeni öğrenilecek kavram ve ilkeler önce öğrenilmiş olanlarla ilişkilendirilir.

- Her ünite kendi içinde bir bütündür. Öğrenci bir konuyu anlayamazsa, o konunun yeni öğrenilecek konuyla ilişkilerini göremezse konuyu kavramakta zorluk yaşar.
- Öğrencinin önceki bilgileriyle yeni öğreneceği bilgiler çelişiyorsa öğrenci konuyu anlamakta güçlük çeker.

Sunuş Yoluyla Öğretimde Dersin İşlenmesi

1. Ön organize edicilerin sunulması

- Dikkat çekme, güdüleme, hedeften haberdar etme
- Tanımlama ve ön açıklama
- Örnekler verme ve şekillerle anlatma
- Organize edicinin sunulması (kavram haritaları, şemalar ve matrisler)
- Öğrencilere tekrar ettirme

Ön Organize Edicilerin Temel Özellikleri

- Kısa bilgilerden oluşur.
- Öğrenilecek geniş bilgiden önce sunulur.
- Ayrıntı yerine üst düzeyde düşünmeyi sağlayacak temel çerçeveyi verir.
- Yeni bilgi ile ilişki kurmak için araç görevi görür.
- Öğrencinin bilgiyi kodlama sürecini etkiler.

2. Kavram, İlke Ya Da Bilgi Biriminin Sunulması

- Bilgi birimini sunma
- Bilgi biriminin özelliklerini açıklama
- Bilgi birimini organize edicilerle ilişkilendirerek açıklama

3. Bilişsel Yapının Güçlendirilmesi

- Farklı tanımları ve düşünceleri ortaya koyma
- Öğrencilerin farklı örnekler vermesini sağlama
- Öğrenmeleri kontrol etme ve eksik öğrenmeleri tamamlama

Sunuş Yoluyla Öğretimin Yararları

- Kısa sürede çok bilgi aktarılır. Zamanın kısıtlı olduğu durumlarda kullanılır.
- Kalabalık sınıflar için idealdir. Zor, soyut ve karmaşık konuların öğretiminde kullanılır.
- Öğrencilerin ön bilgileri yeterli olmadığı durumlarda etkili olur.
- Dersin girişinde, özetlenmesinde, tekrarında kullanılır.

Sunuş Yoluyla Öğretimin Sınırlılıkları

- Sadece bilgi düzeyinde hedeflerin öğretiminde kullanılır. Üst düzey hedeflerde kullanılmaz.
- Öğrenci aktivitesi düşüktür. Ezber öğrenmeler gerçekleşebilir.
- Sıkıcı olabilir. Öğrencilerden dönüt almak zor olduğundan hataların düzeltilmesine imkân olmayabilir.

B. BULUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM-ÖRNEK KURAL (BRUNER)

- Bu strateji Bruner tarafından geliştirilmiştir.
- Buluş yoluyla öğretim stratejisi, öğrencinin genellemelere kendi çabasıyla, keşfederek ulaşmasının amaçlandığı öğrenci merkezli bir yaklaşımdır.
- Bruner'e göre öğrenciler öğretmenin rehberliğinde bilgiye ulaşmalı, ulaştığı bilgileri birbiriyle ilişkilendirmeli ve karşılaştırmalıdır. Bu nedenle öğrencinin öğrenme - öğretme sürecine aktif katılması gerekir.
- Öğretmenin temel görevi kalıplaşmış bilgileri öğrencilere aktarmak değil, öğrencilerin kendi deneyimleri ile öğrenebilecekleri ortamları oluşturmaktır.

Buluş Yoluyla Öğrenme Stratejisinin Temel Özellikleri

- Bilimsel yaklaşımı temel almıştır.
- Tümevarım yaklaşımına dayanır.
- Kavrama, analiz, değerlendirme; tepkide bulunma, değer verme basamaklarında davranış değişikliği gerçekleştirmeyi hedefler.
- Örnek - kural yöntemi adı da verilir.
- Öğretmen öğrencinin genellemelere ulaşmasında rehberlik eder.
- Öğrencilerin genellemelere ulaşması için çok sayıda örnek verilir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Öğretmen - öğrenci etkileşimi fazladır.
- Öğretmen öğrencilere açık uçlu sorular sorarak onları düşünmeye sevk etmelidir.
- Öğrenci hem öğretmenle hem de diğer öğrencilerle iş birliği içindedir. Bu durum öğrencinin öğrenmeye olan ilgisini arttırır.
- Öğrenci etkinliğini temel alır ve problem çözme anlayışına dayanmaktadır. Öğrenci, bu strateji aracılığıyla, gerçek yaşamında da karşılaştığı problemleri çözmeyi öğrenir.
- Öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini arttırır ve olumlu benlik algısı geliştirmelerini sağlar.

Buluş Stratejisinin Öğretim Aşamaları

1. **Öğretmen:** Örnek verir.
2. **Öğrenci:** Örneği tanımlar.
3. **Öğretmen:** Ek örnekler sunar.
4. **Öğrenci:** Ek örnekleri tanımlar, birinci örnekle karşılaştırır.
5. **Öğretmen:** Örnek olan ve olmayan durumları sunar.
6. **Öğrenci:** Örnekleri karşılaştırır. Uygun olmayan, ters düşen örnekleri belirler.
7. **Öğretmen:** Öğrencilerin örneklerle ilgili doğru tespitlerini vurgular. Öğrencilerden ilişkileri ve özellikleri ifade etmelerini ister.
8. **Öğrenci:** Tanımı yapar, ilişkiyi kurar, genellemelere ulaşır.
9. **Öğretmen:** Öğrencilerden ek örnekler bulmalarını ister.

Buluş Yoluyla Öğrenme Stratejisinin Yararları

- Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığından kalıcı öğrenmeyi sağlar.
- Üst düzey düşünme becerilerini geliştirir.
- Kavrama ve üstü hedef düzeyleri için uygundur.

Buluş Yoluyla Öğrenme Stratejisinin Sınırlılıkları

- Zaman alır.
- Maliyeti yüksektir.
- Ön bilgiler yoksa amacına ulaşmaz.
- Karmaşık bazı konularda sonuca ulaşmayabilir.
- Olgu öğretiminde etkili değildir.

C. ARAŞTIRMA-İNCELEME YOLUYLA ÖĞRETİM STRATEJİSİ (J. DEWEY)

- John Dewey tarafından ileri sürülen bu strateji öğrencinin araştırma inceleme yoluyla öğrenmesine dayanır.
- Öğrenciler sınıf içinde ve sınıf dışında problemleri çözerek sürece aktif katılırlar. Bu sayede öğrenciler gerçek yaşamda karşılarına çıkan sorunlara da benzer yolları izleyerek çözüm bulurlar.

Araştırma - İnceleme Yoluyla Öğrenme Stratejisinin Temel Özellikleri

- Hem tümevarımcı hem tümdengelimci düşünme söz konusudur.
- Öğrencinin konuya hakim ve süreçte aktif olması önemlidir.
- Bu strateji genel olarak problem çözmeye dayanır.

- Öğretmen rehberdir ve yol gösteren konumundadır.
- Öğrencilere derste gördükleri ve çözdükleri problemleri gerçek yaşamda karşılaştıklarında çözebilme fırsatını vermeyi amaçlar.
- Öğrencileri araştırmaya ve incelemeye yönlendirir, onlara üst düzey öğrenme imkanı sağlar.
- Öğrenciye bilimsel yöntemin aşamalarını kullanma imkanı verir.
- Uygulama, analiz, sentez, değerlendirme düzeyindeki hedefler için uygundur.
- Uzun zaman alabilir ve sınıf dışı çalışmalar gerektirebilir.
- Ön koşul öğrenmelerin eksik olduğu durumlarda etkili bir şekilde kullanılamaz.

Araştırma - İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisinin Uygulama Aşamaları

- Problemin hissedilmesi ve belirlenmesi
- Problemin tanımlanması ve sınırlandırılması
- Problem durumu ile ilgili bilgilerin toplanması
- Problemin çözümü ile ilgili hipotezler, denenceler kurma
- Veri toplama, verileri analiz etme
- Hipotezleri test etme, doğruluklarını belirleme
- Çözüme ulaşma, sonuçlandırma

Araştırma - İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisinin Yararları

- Öğrencilerin bilimsel, problem çözme, yaratıcı, eleştirel gibi üst düzey düşünme becerisini kazanmalarını sağlar.
- Üst düzey hedeflerde kullanılır.
- İletişim, sorumluk alma, kaynaklara ulaşma becerisi kazandırır.

Araştırma - İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisinin Sınırlılıkları

- Maliyeti yüksektir.
- Zaman alır, kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.
- Ön koşul öğrenmeleri eksik olan öğrencilerde uygulanması zordur.
- Her yaş ve her hedef düzeyi için uygun değildir.
- Öğretmen sınıf yönetiminde zorluk yaşayabilir.

D. TAM ÖĞRENME STRATEJİSİ (YAKLAŞIMI) (BLOOM)

Tam Öğrenme Stratejisinin Temel Özellikleri

- Bilgi birimleri ünitelere ayrılmıştır ve bir ünite tam olarak öğrenilmeden diğerine geçilmez.
- Tam öğrenme modeli, her okulda ve sınıfta hızlı öğrenen ve öğrenemeyen öğrencilerin bulunduğunu; her öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine göre öğretimin yapılmasını, her öğrenciye ihtiyacı olan ek öğretim zamanı ve nitelikli öğretme hizmeti (ipucu, katılım, pekiştireç, dönüt) sağlanırsa her öğrencinin öğrenebileceğini ve okulda tüm öğrencilerin başarılı olacağını savunur. "Öğrenemeyen öğrenci yoktur, öğretemeyen öğretmen vardır."

Değiştirilmez Özellikler: zekâ, genel yetenek, öğrencilerin kişilik özellikleri, ailenin sosyoekonomik statüsü

Değiştirilen Özellikler: ön öğrenmeler, derse karşı ilgi, tutum, başarı inancı, ipucu, pekiştireç, katılımı, dönüt, araç gereç ve zaman gibi değiştirilebilir ögeler zenginleştirilerek etkili öğrenme sağlanabilir. Okullar öğrencilerin değiştirilemez özelliklerini değil değiştirilebilir özelliklerini geliştirerek öğrenmeyi sağlamalıdır.

- Her ünite sonunda izleme testi (formatif) uygulanır.

- Bloom eğitimdeki normal dağılım eğrisini reddeder, sola çarpık bir grafik oluşmasını kabul eder. %90'ın dışında kalan öğrencilerin de önemsenmesi gerektiğini, onların da tam öğrenmelerinin sağlanması gerektiğini savunur. Bu bağlamda öğretmene büyük görev düşmektedir (%95-100'ü amaçlar).
- Tam öğrenmenin 3 ögesi (değişkeni) vardır: öğrenci nitelikleri, öğretim hizmetinin niteliği, öğrenme ürünleri. Öğrenci nitelikleri ve öğretim hizmetleri, öğrenme ürünlerini etkiler.

Tam Öğrenme Yaklaşımının Uygulama Basamakları

- Öğrenme birimlerinin üniteler şeklinde belirlenmesi, ünitenin hedef-davranışlarının belirlenmesi, ulaşılacak hedef-davranış standardının belirlenmesi (%70)
- Ön koşul öğrenme düzeyinin belirlenmesi, varsa ön koşul öğrenmelerdeki eksikliklerin giderilmesi
- Öğretim ünitesinin işlenmesine geçilmesi (Etkinlikler düzenlenir.)
- Ünite ya da konunun öğretimi bittikten sonra izlemeye dönük değerlendirmenin (ünite, izleme testi) yapılması (formatif değerlendirme)
  - İstenilen öğrenme standardına (%70) ulaşmayan öğrenciler için tamamlayıcı ek öğretim etkinliklerinin yürütülmesi
  - Öğrenme düzeyi iyi olan öğrenciler için zenginleştirilmiş öğretim etkinlikleri düzenleme
- Sınıftaki tüm öğrencilerin istenen öğrenme standardına ulaşmasından sonra bir sonraki üniteye geçilmesi
- Birkaç ünite işlendikten sonra summatif değerlendirme yapılması, öğrencilerin öğrenme düzeyinin belirlenmesi

Ek Öğretim Hizmetleri (Tamamlayıcı Eğitim Etkinlikleri)

- Öncekilerden farklı yöntemler kullanma
- Öğrenciye kavradığı konularla ilgili ev ödevi verme
- Öğretmen veya özel bir öğretici tarafından bire bir öğretim yapma
- Ek öğretim hizmetleri yapıldıktan sonra izlemeye yönelik değerlendirme yapma
- Konuyu farklı ve bol örneklerle anlatma
- Kaynak ve yardımcı kitaplarla öğretim yapma
- Programlı öğretim uygulamasına başvurma
- Eğitsel oyunlarla öğretim yapma
- Öğrenme düzeyi ileride olan öğrenciler için zenginleştirilmiş öğretim etkinlikleri düzenleme
- Ek öğretim çalışmalarından hiçbiri işe yaramıyorsa "tekrar öğretim" çalışmalarına geçme

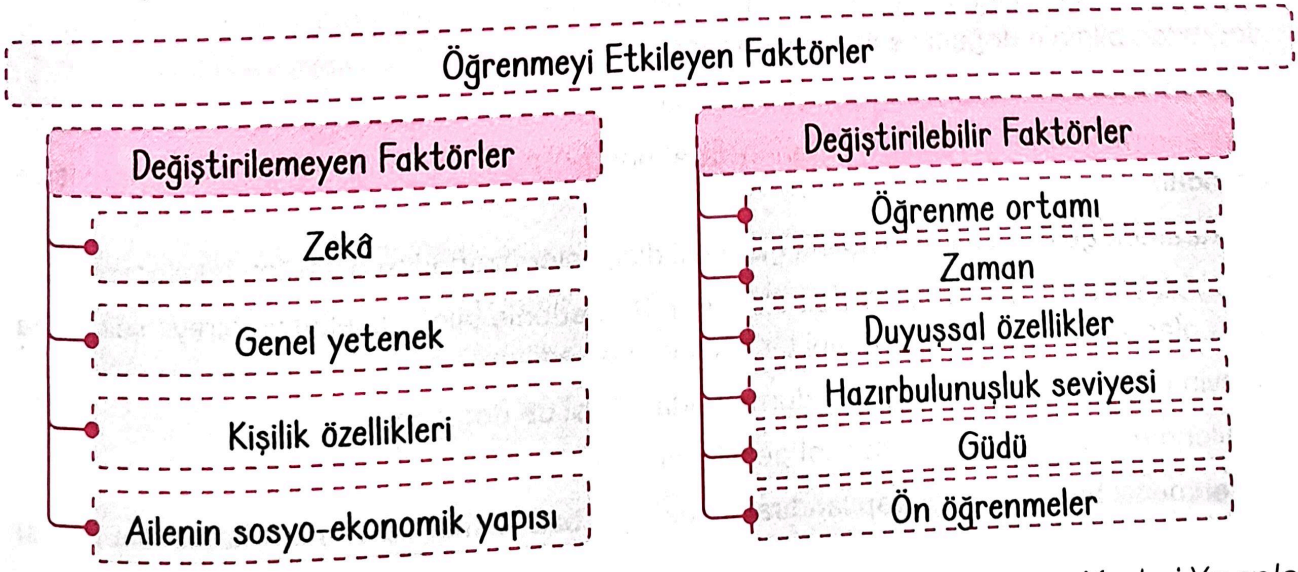

Tam Öğrenme Modelinin Değişkenleri

1. Öğrenci Nitelikleri (Giriş Davranışları)

- Bilişsel Giriş Davranışları
- Dil yeteneği
- Okuduğunu anlama
- Hazırbulunuşluk düzeyi
- Öğrenme tarzı
- Mantıksal düşünme becerisi
- Problem çözme becerisi
- Sayısal işlem yeteneği
- Duyuşsal Giriş Davranışları
- Akademik öz güven
- Tutum
- İlgi

2. Öğretim Hizmetinin Niteliği (Eğitim Durumlarının Değişkenleri)

İpucu: Öğrenciyi harekete geçiren, istenilen davranışın yapılmasına yardımcı olan mesajlardır. Bir sınıfta hedef davranışları kazandırmada kullanılan her türlü ileti ipucudur. Hedefe ulaşmada yol gösterir. Örnek: Soru sorma, açıklama, örnekleme, modeller, gerçek varlıklar, ses tonu, jest ve mimikler, harita, şemalar, grafikler...

Öğrenci Katılımı: Öğretmen sınıf içi öğretim etkinliklerini düzenlemede öğrencileri aktif kılmak ve öğretim merkezli öğretim yapmak için etkinlikleri öğrencilerle birlikte planlamalı ve uygulamalı, bununla birlikte öğretim sürecinde hedeflerden ve içerikten çok yöntem ve tekniklere odaklanmalıdır. Yani farklı yöntem ve teknikler kullanmalıdır.

Pekiştirme: Bir davranışın ortaya çıkma olasılığını artıran uyarıcılara "pekiştireç" denir. Öğrencilerin doğru ve beklenene yakın davranışları pekiştirilir. Öğrenme sırasında, öğrencinin gösterdiği olumlu davranıştan sonra öğretmen pekiştireç verirse (aferin, çok güzel, gülümseme, alkış) o davranış kalıcı olur.

Dönüt-Düzeltme (Geri Bildirim): Dönüt, öğrenciye yaptığı bir davranışın sonucu ile ilgili bilgi vermektir. "Düzeltme" ise yanlışların ve öğrenme eksikliklerinin giderilmesi işlemidir.

3. Öğrenme Ürünü (Sistemden Çıkış)

- Öğrenme düzeyi
- Öğrenme hızı
- Duyuşsal ürünler
- Bilişsel ürünler

EĞİTİMDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

A. YAPILANDIRMACI ÖĞRENME YAKLAŞIMI (PİAGET, VYGOTSKY, DEWEY, GESTALT, BRUNER)

- Yapılandırmacılık bilgi ve öğrenme ile ilgili, bilgiyi temelden oluşturmaya dayalı bir kuram ve doğrudan bilginin doğası ile ilgili bir kavramdır.
- Yapılandırmacılık, öğrencinin bilgiyi kendi bilgi sistemi içinde nasıl yapılandırdığıyla ilgilenir.
- Yapılandırmacılığa göre bilgi öğrenen tarafından üretilir. Bu nedenle bilişsel yapı kişiye özgüdür.
- Bu kuramda geleneksel anlayıştaki gibi belli disiplinler üzerinden aktarılan bilgiler yoktur.
- Birey bilgiyi kendi deneyimlerinden oluşturur. Bu nedenle bilgi subjektif ve bireyseldir. Buna bağlı olarak da "mutlak doğru" gibi bir bilgiden söz edilemez.
- Bireyin deneyimlerinin değişmesi durumunda bilgisi de değişebilir.
- Yapılandırmacılık Piaget'in zihinsel gelişim kuramı üzerine kurulmuştur.
- Öğrenmede bireyin bilgiyi yapılandırabilmesi için bazı temel kavramları kazanmış olması önemsenir.

- Yapılandırmacı kurama göre bireylerin birbirine bilgi aktarması söz konusu değildir. Başka bir deyişle bir kişinin zihnindeki bir yapı bir başkasına uymayacağı için, bilgi maktarımı olanaksızdır.
- Bu nedenle bireylerin bilgiyi kendisinin yapılandıracağı ortamlar oluşturulmalı, birinci elden yaşantılar sağlanmalıdır.
- Yapılandırmacı bir sınıf ortamında, öğretim, gerçek nesne veya gerçek durumlar üzerinden yürütülür.
- Öğrenciler mümkün olduğunca düşüncelerini söylemeye, keşfederek öğrenmeye özendirilir.
- Yapılandırmacı kurama göre öğrenme sürecinde merak uyandırma, öğrencilerin bilgiyi araştırma ve keşfetmeleri açısından çok önemlidir.
- Yapılandırmacılığı temel alan 5E modelinin aşamaları, yapılandırmacı bir öğretim sürecinin örneklemektedir.
- Buna göre yapılandırmacı bir öğretim sürecinde; önbilgilerin hatırlatılması ve merak uyandırma, araştırma ve keşfetme, çözümleme ve derinleştirme, paylaşma ve yaşantıya uygulama adımları, sırasıyla atılmalıdır.
- Yapılandırmacı kuramda süreç değerlendirme, ürün değerlendirmeye göre daha çok kullanılır.
- Öğretim sürürecinde işbirlikli öğrenme teknikleri uygulanarak öğrencilerin bireysel farkları avantaja dönüştürülür.
- Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında, demokratik sınıf ortamı oluşturulması ve öğrenenlerde öğrenme motivasyonunun olması son derece önemlidir.
- Öğrenme süreci öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda seçim yapabilecekleri şekilde düzenlenir.
- Sınıftaki her öğrenci kendi öğrenmesinden sorumlu tutulur ve kendi kendini değerlendirmesine izin verilir.
- Yapılandırmacı yaklaşımda sorun merkezli program tasarımları uygun görülür, çünkü sorgulama ve problem çözme önemlidir.
- Bu sorunların çözümü sırasında öğrenciler yapılandırdıkları bilgileri yeni durumlara uygulama fırsatı bulurlar.
- Yapılandırmacı bir sınıf ortamında öğretmen doğruyu öğreten, bildiklerini aktaran bir otorite değil; öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırıcı, onların bilgilerini yapılandırmasını sağlayacak ortamlar oluşturan bir yardımcıdır.
- Ayrıca yapılandırmacı kurama göre öğretimin değerlendirilmesi ürün odaklı değil; süreç odaklıdır.

Yapılandırmacı Öğrenme Kuramının Türleri

Bilişsel Yapılandırmacılık

Temsilcisi Piaget'tir. Öğrenme zihinsel yapıda meydana gelen denge (özümseme, uyumsama) süreçlerinden oluşur. Denge (Zihin)

Sosyal Yapılandırmacılık

Temsilcisi Vygotsky'dir. Öğrenme, çocuğun çevre ile etkileşime geçmesiyle oluşur. Öğrenme diğer bireylerle paylaşılan etkinlikler sırasında oluşur. Merak (Çevre)

Radikal Yapılandırmacılık

Temsilcisi Von Glasersfeld'dir. Bilginin sadece birey tarafından oluşabileceğini savunur.

B. PROJE TABANLI ÖĞRETİM YAKLAŞIMI (JOHN DEWEY, KİLPATRİCK VE BRUNER)

- Öğrenci merkezlidir, öğretmen rehber rolündedir.
- Projenin hazırlanması için öğrencilere yeterli zaman verilmelidir.
- Yaparak yaşayarak öğrenmeyi ve bilimsel süreç becerilerini kullanmayı sağlar.
- Öğrencilerin girişimci olmalarına ve düşüncelerini bir ürün olarak ortaya koymalarına fırsat verir.
- Öğrenciler bilgiyi keşfeder, araştırma yapar ve bilgileri kendileri oluşturur.
- Proje, hem belirlenen konuyla hem de konunun ilişkilendirildiği kavramlarla ilgili bilgileri içermelidir.
- Öğrencilerin eski bilgileriyle yeni bilgileri arasında bağ kurmalarına ve bilgileri farklı durumlarda kullanmalarına fırsat verir.
- Okul ve toplumsal yaşam arasında yakın ilişki kurulmasını sağlar. Böylece öğrenciye gerçek yaşam durumlarını test etme olanağı da sağlanmış olur.
- Öğretmen ve öğrenciler birlikte araştırır ve öğrenir.
- Genel bir konudan çok somut bir konu üzerinde çalışma imkânı sağlar.
- İlgi çekici ve motivasyonu arttırıcı bir sınıf ortamı oluşturur.
- Yaratıcılık, hayal gücü ve problem çözme gibi üst düzey zihinsel beceriler kullanılabilir.
- Farklı zekâ alanlarına ve farklı öğrenme stillerine hitap eder.
- Üretici ve orijinal fikirlerin etkileşimi sonucunda bir ürün oluşturulur. Süreç ve ürün birlikte değerlendirilir.
- Öğrencilerin bireysel olarak ya da işbirliğine dayalı gruplarda çalışmalarına olanak sağlar.
- Sentez düzeyinde davranışlar kazandırılır. Disiplinler arası yaklaşım kullanılır.
- Hem bireysel olarak hem de küçük gruplar halinde uygulanabilir.

Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme

- Değerlendirme yapılırken süreç ve ürün birlikte ele alınır.
- Hem öğretmenin hem de öğrencinin kendini değerlendirmesi söz konusudur.
- Tümel değerlendirme sistemi kullanılır.
- Proje tabanlı öğretim yöntemi sonucunda mutlaka bir iş, ürün, performans (proje) ortaya konmalıdır.

Proje Tasarımlarında Bulunması Gerek Esaslar

- Birden çok çözüm yolu (hipotez, denence) barındırma
- Üst düzey zihinsel becerileri (yaratıcı, yansıtıcı düşünme vb.) geliştirmeye yönelik olma
- Bilimsel yöntemi (araştırma sistematiğini) kullanabilme
- Birden fazla dersi (disiplini) ilişkilendirme, farklı kaynaklardan araştırma yapmaya yönelme
- Günlük yaşamla ilişkili olma
- Bireysel ve grupla çalışmaya uygun olma
- Yaparak ve yaşayarak öğrenme söz konusudur.
- Öğrenci kendi artı ve eksilerinden sorumludur.
- Proje tasarısı, planlama, araştırma, değerlendirme faaliyetleri öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte yapılır.

Proje Tabanlı Öğretim Yaklaşımının Sınırlılıkları

- Zaman sınırın iyi çizilmesi gerekir. Ona göre hedef belirlenir. Yoksa hedeften sapma meydana gelir. Her zaman orijinal ürün ortaya çıkmayabilir.

C. PROBLEME DAYALI ÖĞRENME (JOHN DEWEY)

- Problem çözme bilimsel bir araştırma sürecidir.
- Problemi sistematik bir yaklaşımla ele alan bu süreci John Dewey öğretime uyarlamıştır.
- Bu yaklaşım doğrultusunda, öğrenciler gerçek bir problem durumuyla karşı karşıya getirilmektedir.
- Onlardan beklenen, probleme ilişkin doğru tanı koymak ve problemin çözümüne yönelik önerilerde bulunmaktır.
- Öğrenciler bu amaçla, her türlü kaynaktan yararlanarak probleme ilişkin verileri toplamaya ve düzenlemeye koyulurlar.
- Gereksinim duymaları halinde, konu uzmanlarıyla görüş alışverişinde de bulunurlar.

Problem Çözme Aşamaları

- Problemin farkına varma (hissetme)
- Problemi tanımlama ve sınırlandırma
- Problemle ilgili kaynakları tarama ve bilgi toplama
- Olası çözüm yolları önerme (Denence/ hipotez kurmak)
- Denenceleri test etme
- Çözüme ulaşma - değerlendirme yapma

Problem Senaryolarının Genel Özellikleri

- Uygulanabilir olmalı ve birden çok çözüm yolu barındırmalıdır.
- Seçilen problem, öğrencinin ilgisini çekmeli ve onu harekete geçirmelidir. Bu sebeple problemin gerçek hayatla bağlantılı olması gerekir.
- Öğrencilerin her aşamada kendi fikirlerini belirtmelerine elverişli olmalıdır.
- Problem işbirliğine uygun olmalıdır.
- Problem, öğrenciler tarafından alt problemlere indirgenebilir bir özellik taşımalıdır.
- Öğrencinin önceki bilgileriyle bağlantılı ve onları destekler nitelikte olmalıdır.
- Problem, değişik bakış açılarını ortaya çıkarmalıdır.
- Öğrenilecek konularla veya bilgilerle bağlantı kurmak için köprü vazifesi görmelidir.

Probleme Dayalı Öğrenmenin Yararları

- Öğrencilerde problem çözme, karar verme, sorgulama, eleştirel düşünme, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirir.
- Bireylere bilimsel tutum kazandırır.
- Öğrenci merkezlidir.
- Yaparak yaşayarak öğrenme temellidir.
- Bilgilerin kalıcılığı fazladır.
- Öğrenciler bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenirler.

Probleme Dayalı Öğrenmenin Sınırlılıkları

- Zaman alıcıdır.
- Öğrencinin sürekli aktif olması, yorgunluk ve bıkkınlığa sebep olabilir.
- Kalabalık gruplarda uygulanması zordur.
- Hazırbulunuşluğu iyi olmayan öğrenciler sonuca ulaşamayabilirler.

Problem Çözme Yönteminde Kullanılan Zihinsel Beceriler

Tümdengelim

Genelden özele, bütünden parçaya doğru akıl yürütmedir. Örneğin bütün madenler sıcakta genleşir. telefon kablosu bir madendir. telefon kablosu sıcakta genleşir.

Tümevarım

Özelden genele, parçadan bütüne doğru akıl yürütmedir. Örneğin Ahmet oksijen alarak yaşar. Ahmet bir insandır . Bütün insanlar oksijen alarak yaşar.

Analoji

Bir olayı başka bir olaya benzeterek yapılan öğrenme yoludur. Kısaca benzetim yaparak düşünmedir. Örneğin insan vücudundaki kan dolaşımını bir şehrin trafik akışına benzetmek.

Analiz (Çözümleme)

Karmaşık ve bütün halinde bulunan bir durumun parçalara ayrılması, bu parçaların incelenerek bütünün tanınması yoludur. Örneğin bir cümleyi doğru olarak öğelerine ayıra bilme.

Sentez

Ögeleri belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturmaktır. Örneğin bir öğrencinin turizm konusunda özgün bir kompozisyon yazması.

D. BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME (HEBB, CAİNE CAİNE)

- Her beyin kendine özgüdür.
- Öğrenme hem odaklanmış dikkati hem de çevresel algılamayı içerir.
- Beyin paralel bir işlemcidir.
- Öğrenme bilinçli ve bilinçsiz süreçlerden oluşur.
- Öğrenme fizyolojik bir olaydır.
- İki tip hafıza vardır. (uzamsal, ezberleyerek)
- Öğrenciler çoklu bir ortamda yaparak yaşayarak öğrenmelidirler.
- Olgu ve beceriler uzamsal bellekte depolandığında daha iyi öğrenilir.
- Duygular öğrenmede önemli bir yer tutar.
- Öğrenme tehditle azalır, teşvikle artar.
- Beyin, parçaları ve bütünü aynı anda algılar. Anlam arayışı doğuştan gelen bir özelliktir.

E. HARMANLANMIŞ ÖĞRENME

- Öğrenciler, her biri belirli bir öğrenme stiline uyacak şekilde tasarlanmış çeşitli farklı içerik ortamları aracılığıyla çevrim içi pratik yaparak çevrim dışı dersleri pekiştirir.
- Öğrenciler, etkileşim kurmak istedikleri içerik türünü seçebilir; öğrendiklerini uygulayabilir, eğitmenler ve diğer öğrencilerle istedikleri zaman ve herhangi bir cihazda iletişim kurabilirler.
- Topluluk deneyimi, öğrencilerin katılımını sağlar ve öğretmenleri ilerlemeleri ve daha fazla dikkat gerektiren alanlar hakkında bilgilendirir.
- Harmanlanmış öğrenme başka bir ifadeyle web destekli öğrenme ile sınıftaki öğrenmenin avantajlı ve güçlü birkaç yönlerinin birleştirilmesidir.